

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

на тему **АНГЛОМОВНІ ВІЙСЬКОВІ СЛЕНГІЗМИ: СТРУКТУРНО-
СЕМАНТИЧНИЙ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ**

Виконав: студент 2 курсу,
групи 8.0351-1ап-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Переклад (англійський)
Дроздов Ілля Юрійович

Керівник к.ф.н., доц. Андрєєва І.О.

Рецензент к.ф.н., доц. Погонець В.В.

Запоріжжя 2022

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 80 стор., 105 джерел

Об'єкт дослідження: англомовний військовий сленг. **Предметом** дослідження є структурно-семантичні характеристики англомовних військових сленгізмів та особливості їх перекладу українською мовою. **Мета** роботи: встановити специфіку способу перекладу англомовних військових сленгізмів з огляду на їх структурно-семантичні характеристики. **Матеріалом** дослідження слугували близько 500 лексико-фразеологічних субстандартних одиниць, які добиралися із фахових інтернет джерел, посібників та довідників, тлумачних словників і перекладних лексикографічних реєстрів.

Мета роботи: встановити структурно-семантичні особливості англомовних військових сленгізмів та з'ясувати специфіку їх відтворення українською мовою.

Теоретико–методологічні засади: ключові положення теорії семасіології, фразеології, словотвору та теорії перекладу.

Отримані результати: уточнено поняття та визначення сленгу та військового сленгізму; проведено лексикографічне дослідження англомовних сленгізмів дослідження; надано вичерпну характеристику структурно-семантичним особливостям англомовних військових сленгізмів, з'ясовано їх вплив на обраний спосіб перекладу; визначено основні прийоми перекладу сленгових військових номінацій; окреслено перекладацькі труднощі відтворення військових сленгізмів-скорочень та фразеологічних сленгових виразів.

Ключові слова: сленг, англомовний військовий сленг, сленгізм, субстандартна лексика, спосіб перекладу, трансформації.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНОГО ВІЙСЬКОВОГО ЖАРГОНУ	6
1.1 Сленг як об'єкт лінгвістичних студій	7
1.1.1. Концепція Е. Партріджа	8
1.1.2. Концепція С. Флекснера.....	12
1.2 Визначення сленгу в сучасних лексикографічних студіях	15
1.3 Англомовний військовий сленг: історія дослідження.....	18
1.4 Англомовна субстандартна лексика як об'єкт лексикографії	26
1.5 Структурно-семантичні характеристики військового сленгу	30
1.5.1 Тематична співвіднесеність англомовних військових сленгізмів	30
1.5.2 Структурно-семантичні типи військових сленгізмів	36
РОЗДІЛ II ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНОГО ВІЙСЬКОВОГО СЛЕНГУ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.....	48
2.1 Проблема перекладу субстандартної лексики	48
2.2 Переклад сленгізмів способом підстановки	49
2.3 Переклад сленгізмів способом трансформації	52
2.4 Метод комбінованого перекладу сленгізмів	54
2.5 Особливості перекладу сленгізмів-скорочень	55
2.6. Особливості перекладу військової сленгової фразеології	57
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
SUMMARY.....	79

ВСТУП

У 2022 році на тлі агресивного нападу країни-терориста росії на територію незалежної України увага всього світу прикута до подій в нашій країні. Військова допомога, яку надає нам світ, включає постачання зброї від країн-членів північноатлантичного альянсу та навчання військових ЗСУ на території, зокрема, Великобританії.

З боку лінгвістів, які працюють у галузі військового перекладу, це призводить до підвищення інтересу щодо способів та засобів відтворення військової лексики англійської мови в україномовному перекладі. Однак при розгляді військової лексики варто також враховувати той факт, що крім встановлених та загальноприйнятих виразів та словосполучень, правил спілкування існує досить велика частка субстандартних одиниць. Значну частину такої лексики становить сукупність суто розмовних і експресивних слів і виразів, військового сленгу, які активно використовуються англійськими інструкторами під час проведення тренувань рекрутів ЗСУ. В контексті підготовки майбутніх воїнів ЗСУ адекватний переклад сленгу під час усної комунікації в процесі навчання стає дуже важливим, зважаючи на широкий функціональний потенціал сленгу. При цьому, саме поняття «сленг» не має однозначної дефініції і потребує окремого аналізу.

Британському й американському сленгу присвячена значна кількість фундаментальних робіт, які вже стали класичними. Насамперед, це роботи Е. Партріджа, С.Б. Флекснера, І.Р. Гальперіна, М.М. Маковського, В.А. Хом'якова, Т.М. Беляєвої тощо. Сучасний американський сленг аналізується в роботах Ю.А. Зацного, І.А. Гонти, О.Л. Клименко. Проте, американський військовий сленг практично залишився поза увагою вітчизняних та зарубіжних лінгвістів. Рукопис дисертації Г.О. Судзіловського 1954 року [Судзіловський 1954] з аналізом, головним чином, англійського просторіччя, загальні положення якого через 19 років були опубліковані видавництвом «Воениздат», фактично залишається єдиним дослідженням у галузі військового сленгу. Г.О. Судзіловський склав і перший англо-

російський словник військового сленгу, який також поки що залишається єдиним в своєму роді.

Вирішення проблеми перекладу англомовних військових сленгізмів, заявленої в якості мети нашого дослідження, ускладняється відсутністю фундаментальних двомовних словників сленгу та інших типів нелітературного мовлення. В цей же час існує мізерна кількість навіть англо-російських словників сленгу, втім англо-українських словників сленгу не знайти взагалі.

Основні дослідження у сфері англійського військового сленгу було проведено Г.А. Судзиловським [Судзиловский 1973], Е. Партріджем [Partridge E. 1970] В.П. Коровушкиним [Коровушкін] ще до 90-х років минулого сторіччя. В останні роки у вітчизняній лінгвістиці з'явилися окремі значущі праці [Лазаревич 2000; Захарчук 2007], проте, варто відзначити, що англомовний військовий сленг залишається недостатньо вивченим, що у сукупності з зовнішньополітичними чинниками міжнародного товариства та наслідками військової агресії росії робить запропоноване дослідження дуже **актуальним**.

Об'єктом запропонованого дослідження є англомовний військовий сленг. **Предметом** дослідження є структурно-семантичні характеристики англомовних військових сленгізмів та особливості їх перекладу українською мовою. **Мета** роботи: встановити структурно-семантичні особливості англомовних військових сленгізмів та з'ясувати специфіку їх відтворення українською мовою.

Матеріалом дослідження слугували близько 500 лексико-фразеологічних субстандартних одиниць (військових сленгізмів), які добиралися з фахових інтернет-джерел, посібників, довідників, тлумачних і перекладних лексикографічних реєстрів.

Реалізація мети зумовила необхідність вивчення і розв'язання таких **завдань**:

- проаналізувати сучасний стан дослідженості понять «сленг» та суміжних явищ (сленг, аргі, жаргон, субстандарт);

- визначити історію лексикографічного вивчення військового жаргону;
- надати характеристику структурно-семантичним параметрам англомовних військових сленгізмів;
- виявити прийоми та способи відтворення англомовної субстандарної військової лексики в перекладі та пояснити їх вибір в залежності від семантики та структури військового сленгізму;

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній представлено ґрунтовне дослідження структурних, словотворчих, семантичних та перекладознавчих особливостей сучасного англомовного військового сленгу; розвинуто низку питань щодо способів перекладу англомовної субстандартною військовою лексикою та розробленні рекомендацій стосовно вирішення існуючих проблем перекладу.

При вирішенні поставлених завдань були використані наступні **методи** дослідження: описовий – з метою систематизації, опису й класифікації мовного матеріалу із застосуванням словотворчого аналізу, лінгвістичного спостереження й узагальнення; порівняльний – з метою порівняльної характеристики досліджуваної лексики в українській та англійській мовах; методи лінгвістичного аналізу, лексикографічний, контекстуальний аналіз, елементи етимологічного аналізу.

Практичне значення одержаних результатів полягає, насамперед, у можливості використання матеріалів дослідження у викладанні теоретичних курсів лексикології, теорії та практики перекладу, у підготовці спецкурсів із військового перекладу. Здобутки роботи знайдуть також застосування при укладанні навчальних та методичних посібників з перекладу, словників і довідників англійської мови, зокрема словників з перекладу військової лексики, а також у перекладацькій діяльності.

Логіка дослідження зумовила структуру роботи: вступ, два розділи, висновки, перелік використаних джерел із 105 найменувань. Загальний обсяг роботи – 80 с.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНОГО ВІЙСЬКОВОГО ЖАРГОНУ

У 2022 році на тлі агресивного нападу країни-терориста росії на територію незалежної України увага всього світу прикута до подій в нашій країні. Військова допомога, яку надає нам світ, включає постачання зброї від країн-членів північноатлантичного альянсу та навчання військових ЗСУ на території, зокрема, Великобританії. З боку лінгвістів, які працюють у галузі військового перекладу, це призводить до підвищення інтересу щодо особливостей адекватного відтворення військової лексики англійської мови. Однак при розгляді військової лексики варто також враховувати той факт, що крім встановлених та загальноприйнятих виразів та словосполучень, правил спілкування існує досить велика частка неформальної лексики. Значну частину такої лексики становить сукупність суто розмовних і експресивних слів і виразів, військового сленгу, які активно використовуються англомовними інструкторами під час проведення тренувань рекрутів ЗСУ. В контексті підготовки майбутніх воїнів ЗСУ адекватний переклад сленгу під час усної комунікації в процесі навчання стає дуже важливим, зважаючи на широкий функціональний потенціал сленгу. При цьому, поняття «сленг» не має однозначної дефініції і потребує окремого аналізу.

Основні дослідження у сфері англійського військового сленгу було проведено Г.А. Судзиловським [Судзиловський 1973.] Е. Партріджем [Partridge E. 1970] В.П. Коровушкиним [Коровушкін В.П. 1989. ; 1989.; 1989] ще до 90-х років минулого сторіччя. В останні роки у вітчизняній лінгвістиці з'явилися окремі значущі праці [Лазаревич 2000; Захарчук 2007], проте, варто відзначити, що англомовний військовий сленг залишається недостатньо вивченим, що у сукупності з зовнішньополітичними чинниками та наслідками військової агресії росії робить запропоноване дослідження дуже актуальним.

Сам термін «сленг» немає універсального та єдиного визначення, що часто ускладнює проведення досліджень у цій сфері. Відомий американський лінгвіст Ч. Фріз ще в 40-х роках. минулого століття зазначив, що «термін

“сленг” настільки розширив своє значення і застосовується для позначення такої великої кількості різних понять, що дуже важко провести розмежувальну лінію між тим, що є сленгом і що ні» [Fries, С. 52]. В даний час ситуація з питання термінопозначення військового сленгу не змінилася.

В нашій роботі, ми, за І.В. Арнольд [Арнольд], під терміном *сленг* розуміємо лексичний шар, що знаходиться поза межами літературної мови і має яскраво виражені оціночні, експресивні та емоційні конотації. Під *військовим сленгом* ми маємо на увазі ту частину (шар) сленгу в лексиці англійської мови, яка вживається насамперед позначення військових понять, насамперед у Збройних силах англослов'янських країн [Судзиловский, С. 13]. Як справедливо зазначає А.Д. Швейцер [Швейцер], необхідно врахувати те, що є низка відмінностей у вживанні військового сленгу представниками різних англослов'янських країн.

Г.А. Судзиловський виділяє терміни «*військовий сленг*» та «*військовий жаргон*». Останній, на його думку, створюється і вживається подібно до римованого сленгу кокні. Така думка потребує детального дослідження поняття сленгу, критеріїв його відмежування від суміжних субстандартних одиниць та надання їм вичерпного опису.

1.1 Сленг як об'єкт лінгвістичних студій

Об'єктом дослідження лексикології будь-якої мови є в тому числі її субстандартна лексика та фразеологія. Лексикологічне вивчення англійського просторіччя розпочалося з виходу у 1933 р. монографії Е. Партріджа «*Slang To-day and Yesterday*». Поява цієї праці була наслідком величезної лексикографічної роботи, виконаної Е. Партріджем з реєстрації англослов'янського сленгу 18-20 століть. Його монографія є першою фундаментальною працею, присвяченою англійській субстандартній лексиці в етно- та соціокультурному контексті [Partridge 1975].

Цілісним та значним можна визнати дослідження С. Флекснера, подане як передмова (1967 р.) виданню словника американського сленгу. Цей словник

було складено Г. Уентвортом за участю С. Флекснера і вперше видано 1960 р. У 1975 р. вийшов найповніший варіант даного словника. Особливу увагу С. Флекснер приділив “субкультурним” (корпоративним) угрупованням в американському сленгу, а також способам та джерелам формування сленгізмів.

Дослідником сленгу у советській мовознавчій традиції виявився В.А. Хом'яков, який сформулював концепцію лексикологічного аналізу субстандартної лексики англійської мови у соціолінгвістичному аспекті. Його основні праці, присвячені опису компонентів англійського лексичного просторіччя, [Хом'яков 1971], слугували методологічним фундаментом для подальших досліджень окремих жаргонів та арго як в англійській, так і інших мовах.

1.1.1. Концепція Е. Партріджа

У своїй монографії Е. Партрідж докладно розглянув проблему визначення поняття «сленг», етимологію цього терміна, діапазон мовних явищ, що охоплюються ним, походження такої мовної сутності як «сленг», причини вживання сленгізмів у мові та ставлення носіїв мови до сленгу, його соціальний статус та історію існування як мовної форми, сучасні тенденції його розвитку, його варіації, види та ареальні форми, незвичайні за своєю структурою сленгізми, доклав глосарії британського, австралійського та американського сленгу.

Дослідник вважає, що проблему визначення поняття «сленг» важко розв'язати, оскільки немає жодної загальноприйнятої дефініції цього явища. У цій монографії автор не дає свого власного визначення «сленгу», проте в пізнішій роботі він уточнює місце сленгу в системі суб стандартної лексики: *“It stands below colloquialisms, but above cant; it excludes dialect; and it is now improperly applied to solecisms, illiteracies, Pidgin English, and all jargons”* (Partridge 1964: 293).

Аналізуючи етимологію слова «сленг», Е. Партрідж зазначає, що термін *“slang”* зустрічається в лінгвістичній літературі приблизно з 1750 в значенні

“cant”. Неясність етимології цього терміна підтверджується його різними трактуванням у різних джерелах. Так, наприклад, у Великому Оксфордському словнику зв'язок слова “slang” з норвезькими формами на -sleng вважається сумнівним, у той час як Г. Бредлі, Е. Віклі та Г.С. Уайлд вважають, що воно має загальне походження з виразами *slenja-ord* “нове сленгове слово”, *slenja-pamm* “прізвисько”, *slenja-kjeften* = to sling the jaw “ображати”. У цьому значенні “sling” датується БОС прикладом від 1400 р. Вчений стверджує, що термін “slang” у значенні “illegitimate colloquial speech” увійшов у вжиток близько 1850 р.

Поруч із цим терміном для позначення того самого ж поняття використовувалися такі синоніми, як “*lingo*” – серед представників нижчих класів нашого суспільства та “*argot*” – серед освічених людей. На думку Е. Партріджа, термін “*lingo*” означає “a simplified language” - «спрощену мову» типу *Beach-la-Mar* або *Pidgin English*, що являють собою спотворення англійської мови, властиві мультикультурним спільнотам з контактними мовами, що їх обслуговують.

Термін “*argot*”, на думку автора, можна використовувати лише для французького сленгу чи арго. Термін “*jargon*”, вжитий Дж. Чосером в “Кентерберійські оповідання” (кінець 1380-х) у значенні “the warbling of birds”, тривалий період служив синонімом терміну “slang”. Проте, автор вважає, що їм слід позначати “the technicalities of science, the professions, the trades - “науково-технічну термінологію”, “професіоналізми”. У 1718-1850 рр. синонімічно з терміном “slang” використовувався термін “flash”, але вже з кінця 18 ст. він став означати “the slang of criminals (i.e. cant)” - “жаргон злочинців (тобто *кент*)”. До 1850 “slang” позначав у широкому сенсі “vulgar language” (у наших термінах) “просторіччя”, за винятком кента [Partridge С. 2-3].

Е. Партрідж вважає розмовне мовлення джерелом сленгу в англійській мові. Приєднуючись до думки таких учених, як Г. Бредлі, Г. Менкена та А. Нічефоро, він зазначає, що причинами виникнення такого мовного факта, як “сленг” є: (1) бажання посилити жвавість та інтимність використання мови (Г. Бредлі); (2) вживання слів

без знання всіх відтінків їх значень та сфер їх функціонування дотепними людьми (Г. Менкен) або мезологічних факторів, представлених соціальними, економічними, географічними та іншими характеристиками групи індивідів (А. Нічефоро).

Е. Партрідж називає такі причини вживання сленгу: бажання збагатити мову; показати свою приналежність до певної професії, соціального класу; щоб бути “своїм”, “у курсі”, або встановити контакт; з метою засекретити, зробити зміст розмови незрозумілою для оточення.

Характеризуючи сленг по відношенню до мови в цілому, Е. Партрідж вказав на наступні важливі для нашого дослідження риси сленгізмів: В соціальному плані сленг не належить до жодного з класів суспільства, оскільки він акумулює слова та висловлювання з різних джерел, відомих більшості людей. Існує помітна відмінність у “вульгарності” (vulgarity) сленгізму; спостерігається тенденція “піднесення” (ennobling) сленгізмів, коли вони піднімаються до літературного стандарту; є і протилежна тенденція “зниження” (descent) літературних слів до рівня сленга. Сленгу властиві евфемізація, дисфемізація, іронія, гумор, алюзія до вульгарних понять, дуже живі та образні метафори і, у меншому ступені, метонімія, каламбур, мовна гра, гіпербола, примовки та “приколи” (catch-words, catch-phrases), багата синонімія. Сленг поповнюється запозиченнями з аргю злочинців, а також іншомовними запозиченнями; сленг часто використовує еліпсис та скорочення [ibid., С.10-32].

Аналізуючи перспективи розвитку сленгу в першій третині 20-го століття, Е. Партрідж, з посиланням на авторитетних лінгвістів (У.С. Коллінсона, М. Маншона, Г.С. Уайлда, Е. Віклі), особливо виділяє тенденцію американізації британського сленгу завдяки широкій популярності американських фільмів [ibid. С.122].

Розглядаючи окремі аспекти сленгу, Е. Партрідж проводить різницю між колоквіалізмами, діалектизмами, вульгаризмами, кентом і сленгом як окремими формами існування субстандартної лексики, протилежних літературному стандарту. Він вважає, що існує “стандартний сленг” (Standard Slang), який

вживають ті, хто говорить “стандартною англійською мовою” (Standard English). Стандартний сленг протиставляється професійним і груповим формам сленгу, які він називає “спеціальними або галузевими сленгами” (special or departmental slangs), відокремлюючи останні від “професійних або технічних жаргонів” (professional or technical jargons). Стандартний сленг відомий більшості тих, хто розмовляє англійською мовою, спеціальні сленги – тільки їх власним носіям.

Е. Партрідж виділяє наступні різновиди спеціального сленгу: сленг кокні (cockney slang), робітників (workmen's slang), торговців і крамників (tradesmen's slang), комерційний (the slang of commerce), реклами (publicity), журналістський (journalism);, літературних критиків (literary critics), видавничих редакцій та друкарень (publishers and printers), юристів та адвокатів (the law), медичний (medicine), церковний (church), парламентський та політичний (parliament and politics), шкільний та університетський (public schools and universities), світського суспільства (society), мистецтва (художників та музикантів) (art), театральний (theatre), спортивний (sports and games), кінного спорту (стрибків, бігів, іподрому) (the turf), цирковий (circus life), моряків (sailors), солдатів (soldiers), сленг-ідіш (Yiddish), кент (сленг декласованих) (cant). Виділяються також “незвичайні форми” сленгу (oddities): римований (rhyming slang), зворотний (back slang) та серединний (center slang) сленг, джибберіш і зіф (gibberish and ziph), спунеризми та зрощення (spoonerisms and blends) [ibid., С.129-281].

Розглядаючи колоніальні різновиди (colonial slangs) британського сленгу домініонів (The Dominions Slang), на відміну від британського сленгу метрополії, Е. Партрідж виділяє індійський, південноафриканський, новозеландський, австралійський та канадський сленги. Для індійського сленгу характерні запозичення індійського походження, які почали проникати в англійську мову ще з часів правління Королеви Єлизавети I. Їх кількість постійно зростала зі збільшенням числа англійців на індійській службі, як цивільної, і військової. Південна Африка двічі вплинула на лексичний склад

англійською мови – під час бурської та першої світової війн – в основному на британський військовий сленг. При цьому південноафриканський сленг відрізняється від “африкандеризмів” тим, що він менш експресивний і яскравий, не дуже дотепний, як, наприклад, канадський чи австралійський сленг. Новозеландський сленг сильно зазнає впливу австралійського сленгу, а також мови маорі. Під час першої світової війни новозеландський сленг набув досить широкого поширення, особливо серед солдатів. Австралійський сленг значною мірою зазнав впливу американського сленгу та кокні, та її склад лише з 40% власне австралійського походження, на 35% - кокні і 25% - американського походження.

Американському сленгу присвячено окремий розділ. Посилаючись на Г. Менкена, Е. Партрідж висловив такі важливі для нас зауваження щодо цього приводу: велика відкритість американського сленгу до запозичень з мов іммігрантів, зокрема, ідишу та іврити; його популярність у Великій Британії після першої світової війни; висока розмовність мовного спілкування американців, його сленгізація, колоквіалізація і навіть вульгарізація як загальна тенденція розвитку сленгу [ibid., С. 295-348].

1.1.2. Концепція С. Флекснера

У вступі до «Словника американського сленгу» [Flexner] С. Флекснер приділив особливу увагу питанню, що таке американський сленг, як і чому сленг створюється і вживається людиною. Американський сленг, як свідчить сама назва словника, до якого нас відсилає автор, - це корпус слів і виразів, часто використовуваних або зрозумілих досить значної частини американського суспільства, але не прийнятих як офіційний засіб спілкування більшістю його представників. Жодне слово не може бути назване сленгізмом просто за його походженням, написанням або значенням. Сленг повинен визначатися з урахуванням того, хто його застосовує та яку “родзинку” він у собі несе. Американським автор вважає весь сленг, що у США, незалежно від того, з якої країни він прийшов чи якій країні він також функціонує.

Дослідник виділяє п'ять рівнів (levels of vocabulary) в лексичній системі англійської мови: *стандарт* (standard usage), *колоквіалізми* (colloquialisms), *діалекти* (dialects), *жаргони* (cant, jargon, argot) і *сленг* (slang).

Стандарт охоплює ті зрозумілі всім слова та висловлювання, які вживаються та приймаються більшістю американців за будь-яких умов та у будь-якій ситуації спілкування. Цей пласт лексики реєструється стандартними словниками, у яких слова мають чіткі дефініції, подаються у загальноприйнятому написанні та вимові.

Колоквіалізми – це фамільярні слова та ідіоми, що використовуються в неформальному усному та письмовому мовному спілкуванні, але недостатньо доречні для ввічливої розмови або ділового листування. Вони зрозумілі і використовуються багатьма американцями. Їх застосування підкреслює лише неформальність та фамільярність звичайної ситуації спілкування. Майже всі ідіоматичні вирази можна вважати колоквіальними.

Діалекти – це сукупності слів, ідіом, особливостей вимови та мовних звичок, характерні для певних географічних районів. Діалектизм – це “регіоналізм” (regionalism) або “локалізм” (localism). У популярному значенні діалект розуміється як слова, іноземні акценти або мовні зразки, які асоціюються з будь-якою етнічною групою.

Кент, жаргон і арго є висловлювання, властиві спеціальним групам населення. Кентизм – це розмовна, фамільярна ідіома, зрозуміла і використовується тільки членами специфічного угруповання людей, об'єднаних загальною професією, заняттям, справою, сектою, соціальним класом, віком, інтересами або будь-яким іншим аспектом американської культури. Жаргон – це технічний і навіть секретний вокабуляр однієї з подібних підгруп; жаргон - це “вузькопрофесійна мова” (shop talk). Арго – це як кент, так і жаргон професійного чи кримінального угруповання.

Автор також наводить перелік 45 основних **субкультурних груп**, які мають свої специфічні лексикони: пілоти та авіамеханіки, працівники рекламних агентств та організацій зі зв'язків з громадськістю, аукціонери, бейсболісти, артисти цирку,

студенти, будівельники, ув'язнені, ковбої та робочі ранчо, кримінальні елементи (викрадачі автомобілів, шахраї, фальшивомонетники, кишенькові злодії, ведмежатники, бутлегтери), фінансисти та дилери, рибалки та мисливці, футболісти, робочі кафе, професіональні гравці в азартні ігри та картярі, робочі гаражів та бензоколонок, гравці в гольф, школярі, тінейджери, рокери, бродяги та бомжі, букмекери, жокеї та любителі грати на стрибках, службовці готелів, іммігранти (особливо данці, німці, поляки, угорці, ірландці, євреї, іспано-мовні іммігранти), робітники ферм та збирачі фруктів, джазові музиканти та фани (включаючи диксиленд, джайв, свінг, боп, кул), журналісти, полісмени, лісоруби, портові вантажники, шахтарі, наркомани, фотографи, медики, теслярі, радіо- та телемайстри, політики, поштові службовці, діти дошкільного віку, залізничники, продавці, моряки, працівники шоу-бізнесу, театру, солдати, вуличні банди тінейджерів, телеграфісти, водії вантажівок, автобусів і таксі, тред-юніоністи, некваліфіковані робітники. Пізніше (після 1967 р.) до них доєдналися лекс алися Уотергейт, в'єтнамська війна, рух за визволення жінок, гомосексуалісти, негритянський сленг. Наразі вже потрібно назвати комп'ютерщиків і хакерів та деякі інші угруповання.

Серед **основних способів утворення** сленгізмів автор виділяє

- (1) зміни у значенні: генералізацію, спеціалізацію, метафору, деградацію та елевацію;
- (2) зміни у формі: (а) подовження: словоскладання, аффіксацію; (б) скорочення: бек-кліпінг (апокопа), реверсію, фронт-кліп-пінг (аферезис), апокопо-аферезис, еліпсис, аббревіацію та акронімію;
- (3) зміни у вимові;
- (4) конверсію;
- (5) іншомовне запозичення;
- (6) евфемізацію та табуїзацію;
- (7) зрощення;
- (8) синтетичний та штучний сленг;
- (9) ономапопею, редуплікацію та римування;

- (10) кодування та крипто-сленг,
- (11) бак-сленг та “поросячу латину”,
- (12) омнібус-сленг та нонс-сленг.

1.2 Визначення сленгу в сучасних лексикографічних студіях

Теоретична плутанина у визначенні сленгу не могла не позначитися й на практиці лексикографії. Характер дефініцій терміна сленг, що знаходимо в англійських та американських словниках, відображає цю неясність теоретичних концепцій. Проаналізуємо деякі словникові дефініції.

У Скороченому оксфордському словнику сленг визначено так: «1. особливий словник, що вживається будь-якою групою людей низького походження; мова низинний та вульгарний. 2. Жаргон певного класу чи періоду. 3. Розмовна мова, що є нижчою за звичну мову освічених людей і включає нові слова чи звичайні слова, які вживаються в специфічних значеннях». Отже, згідно з Оксфордським словником, сленг представляється і жаргоном, і мовою низинною, і розмовною мовою, і новими словами, і старими словами з новими значеннями. Однак жодна з наведених дефініцій не відображає сутності досліджуваного явища. Відповідно до першого з наведених визначень, сленг зливається зі злочинським жаргоном. У другому визначенні звертає увагу той факт, що сленг розглядається не як мова людей низького походження, а як жаргон будь-якого класу людей. Згідно з третім визначенням, сленгом можуть бути звичайні слова, які набувають нового специфічного значення.

Цілком очевидно, що укладачі словника не змогли відмежувати сутність цього явища від інших явищ та окреслити його межі. У результаті маємо полісемантичний термін, що не задовольняє потреби сленгу в чіткому визначенні.

В іншому англійському словнику The Concise English Dictionary of Annandale сленг визначається як «розмовна мова певного класу чи класу як освічених, так і неосвічених людей, мова, що не має загального визнання й часто розглядається як мова невишукана, неправильна й навіть вульгарна» [The Concise English Dictionary of Annandale, С. 378].

У словнику Вебстера під сленгом розуміється вживання слів, неапробованих нормами письмового мовлення, що надають мові яскравий і жвавий характер [New Webster's Dictionary, С. 846]. Подібне визначення сленгу відповідає поняттю просторіччя в советській лексикографії. Однак варто наголосити на тому, що просторіччя обмежується лише тільки емоційно забарвленими словами.

Аналіз наведених дефініцій сленгу дає змогу підсумувати, що вчені не знаходять місця сленгу в літературній мові. Таке ставлення до цього поняття можна пояснити так: під терміном сленг у лексикографії об'єднуються слова та фразеологізми, абсолютно різні з погляду їх стилістичної характеристики і сфери вживання. Так, у різних словниках із позначкою сленг наводяться такі розряди слів і словосполучень:

1. Слова, що належать до злочинського жаргону. Наприклад, *to chant* – *нахвалювати коня під час його продажу*; *cheese* – *гарна річ*; *father i fence* – обидва слова позначають *скупника краденого*; *to fig* – *швидко бити*; *to hog* – *привласнювати чуже добро із жадібністю*; *backjimp* – *тюремне вікно тощо*.

2. Різні професіоналізми. Наприклад, *plunger* – *кидатися вперед (в атаку)*; *a noser* – *удар по носу*; *to be ploughed* – *провалитися на іспиті тощо*. Уналежнювання різних професіоналізмів до сленгу сприяє його диференціації.

В англійській та американській лексикографії з'являються різновиди професійного сленгу: воєнний сленг, спортивний сленг, театральний сленг, студентський сленг тощо.

3. Колоквіалізми, або розмовні слова. Слова та вирази, притаманні лише живому неофіційному спілкуванню, є явищем, спільним для багатьох мов. Воно має довгу історію розвитку своєї літературної форми. Ці слова, як правило, є емоційно забарвленими. Вони характе ризуються рухливістю своїх семантичних меж, своєю багатозначністю. Деякі з таких розмовних слів обмежені у своєму вжитку вузьким колом сімейних і дружніх взаємин. Прикладами колоквіалізмів, що словники відносять до сленгу, слугують такі слова: *chink* – іменник ониматопеїстичного походження зі значенням «*готівка*»; *jolly* – *приємне проведення часу*; *racket* – *брудна справа, афера*; *to learn the ropes* – *дізнатися про всі ходи та виходи*; *ripping* –

чарівний тощо. Цілком імовірно, що стилістична характеристика цих слів як таких, що вважаються розмовними, й потребує уточнення. На думку П.О. Горшкова, їх необхідно виділити в окремий розряд емоційної лексики [Горшков, С. 42]. Однак незаперечним є той факт, що змішувати жаргонні слова та фразеологізми, що вживаються лише в обмеженому колі присвячених осіб, із загальноновживаними словами живої розмовної мови означає ще більш ускладнювати й без того складне завдання диференціації словникового складу англійської мови.

4. Поняття сленг також об'єднує випадкові утворення, які виникли в результаті літературних асоціацій і значення яких зумовлено їх смисловими зв'язками з вихідним поняттям.

5. Образні слова й вирази. У цьому пункті варто розрізнити, з одного боку, образні професіоналізми, наприклад, *landshark* – юрист, а з іншого боку, загальноновживані образні слова *yes-man* – підлабузник; *rubber neck* – роззява.

6. До сленгу нерідко зараховують і контекстуальні значення слів, що виникають у результаті застосування стилістичних прийомів (іронії, перефразування тощо). У цьому пункті варто відзначити використання окремих слів в евфемістичній функції, наприклад, під *social evil* мається на увазі *проституція*, *nice fellow i beauty* можуть бути використані в контексті в значеннях, зворотних їх предметно-логічним значенням, тому їх також розглядають як сленг.

7. Слова, які утворені за допомогою найбільш продуктивного способу словотворення в сучасній англійській мові – конверсії, також у деяких випадках вважаються сленгом.

8. Певні аббревіатури також розглядають як сленг: *pro* – професіонал; *props* – реквізит, що належить до торгового сленгу; *biz* – бізнес, тощо [Гинзбург, С. 110-112].

Через відсутність чітких меж поняття сленг і його розпливчатість одні й ті самі слова в словнику можуть мати кілька позначок. Інакше кажучи, укладачі словників стикаються з проблемою зарахування того чи іншого слова до певного стилістичного розряду слів. Однак це явище є закономірним, адже мова розвивається, сфери дії мови постійно стикаються, тому слова з однієї сфери дії переходять до іншої та в ній асимілюють. Лише діапазон стилістичних розрядів слів,

з якими межують слова, що вважаються сленгом, є дуже широким: вульгаризми, розмовні слова, жаргонізми, професіоналізми тощо [Горшков, С. 44].

Проведене дослідження поняття сленг дає змогу виділити характерні риси, притаманні йому. На думку І.Р. Гальперіна, що саме через об'єднання під терміном сленг різнорідних явищ він має нестійкий і перехідний характер, що ускладнює його чітке визначення [Гальперин, 1956].

Сленг вважають динамічною лексичною системою [Селіванова, С. 560], у якій лінгвісти вбачають живі факти словотворення, прогресивне явище в розвитку й удосконаленні мови.

Сленгу притаманна властивість до швидкої асиміляції в літературну мову. Із цього приводу О.О. Селіванова пише: «Іноді сленг проникає до літературної мови. Дослідники вважають шляхом такого проникнення низку переходів від корпоративного сленгу до інтержаргону, далі – до просторіччя, розмовної лексики й до літературної мови. Сферою поширення сленгу до рівня інтержаргону є засоби масової комунікації (газети, журнали, телебачення, Інтернет), тексти художньої літератури» [Селіванова, С.560].

Отже, зважаючи на складність досліджуваного явища, пропонуємо в якості робочого в нашому дослідженні використовувати визначення проф. Селіванової О.О., згідно якого «сленг – це нелітературна додаткова лексична система, яка становить паралельну експресивно-оцінну, найчастіше стилістично знижену синонімію позначень загальновідомих понять і належить певній соціальній субкультурі; різновид соціалекту – соціально маркованої лексики певної суспільної групи (професійної, вікової тощо) у межах національної мови. Сленг не є формою існування мови, оскільки не має власної специфіки фонетичного та граматичного рівнів і ґрунтується на закономірностях національної мови.

1.3 Англomовний військовий сленг: історія дослідження

Перші відомості про англomовний військовий жаргон, точніше про сленг солдатів і моряків, можна зустріти в “Класичному словнику вульгарної мови”

Ф. Гроуза, що вийшов у 1785 р. Так, у його третьому виданні (1796 р.) налічується близько 70 одиниць, які можна віднести або до солдатського сленгу, або до загального сленгу, що функціонує в побуті солдатів, або до військової професійної статутної термінології.

Проте до появи 1933 р. монографії Е. Партріджа “Slang Today and Yesterday” військовий жаргон залишався предметом переважно лексикографічного тлумачення у просторічних словниках. У своїй монографії Е. Партрідж присвячує два параграфи сленгу моряків та солдатів. Він дає короткий огляд окремих статей, що вийшли раніше, в яких автори згадують військовий сленг. Далі він називає словники, що фіксують військовий сленг, і наводить приклади словникових статей, уточнюючи при цьому значення та функціональні сфери деяких сленгізмів [Partridge, С.249-264].

Після Другої світової війни з'явилося декілька одномовних словників англійського просторіччя, в яких широко представлений військовий жаргон. Окремими списками та словарями військові жаргонізми наводилися у різних лінгвістичних та популярних журналах. Так, у бібліографії до словника американського просторіччя Уентворта-Флекснера включено понад 70 назв подібних статей. Проте, у переважній більшості, автори цих статей не проводили наукового аналізу зібраного ними матеріалу, а обмежувалися лише його алфавітною організацією у словник та тлумаченням значень жаргонізмів.

У монографії “Нестандартна лексика англійської”, В.О. Хом'яков зазначає, що професійні жаргонізми, наприклад, жаргон британських військових льотчиків під час Другої світової війни, можуть зробити мову незрозумілою не тільки для стороннього спостерігача, але навіть і для військовослужбовця інших родів військ. Далі він вважає, що британський та американський військові жаргони з вузькою комунікативністю були переважно жаргонами льотчиків та моряків через специфіку ведення бойових дій. Це зумовлює, на його думку, переважання мови англійців і американців слів і висловів, запозичених із цих жаргонів. Для ілюстрації автор наводить жаргонізми, що увійшли до післявоєнного експресивного просторіччя: (а)

з жаргону англійських військових льотчиків: *bale out* (викидатися на парашюті), *bloke* (хлопець), *chow* (їжа), *natch your step* (бути обережним); (б) із жаргону англійських моряків: *banger* (сосиска), *brassed off* (ситий по горло); (в) з американських військових жаргонів: *armored cow* (консервоване молоко), *bamboo juice* (вино), *bitch box* (динамік) [Хом'яков, С. 60 – 62].

У більш ранній роботі “Введення у вивчення сленгу – основного компонента англійського просторіччя” В.О. Хом'яков зазначає, що крім узкоспеціальної термінології, у військовому жаргоні є слова-прізвиська з глузливим, іронічним або пародійним емоційним забарвленням. Так, наприклад, в американському військовому жаргоні “солдат” передається як *fodder*, *man butcher*, *tin soldier*, *war horse*. На його думку, всі ці жаргонізми, за виключенням другого, перейшли до загального сленгу. Для порівняння він наводить російські жаргонізми “гарматне м'ясо”, “олов'яний солдатик”, “бойовий кінь”. До загального сленгу автор відносить також такі колишні військові жаргонізми, як *brass hat* (офіцер), *GIJesus* (священик), *Jerry*, *Krauthead* (німецький солдат) (Хом'яков 1971:65).

А.Д. Швейцер відносить військовий сленг до професійних жаргонів, що утворюють «спеціальний сленг». Він вважає, що значну частину військових сленгізмів складають емоційно забарвлені еквіваленти військових термінів, найчастіше з глузливою, іронічною чи пародійною конотацією. Для ілюстрації автор порівнює сленгове *top kick* та статутне *first sergeant* (старшина), сленгове *shavetail* та офіційне *second lieutenant* (другий лейтенант). При цьому, на його думку, жаргонізми охоплюють набагато ширшу понятійну сферу, ніж офіційна статутна термінологія, оскільки вони відображають усі сторони військового побуту. У ряді випадків військові жаргонізми не мають стійких еквівалентів у літературній мові, наприклад, *guardhouse lawyer* (солдат, який вважає себе знавцем військових законів), *gold brick* (солдат, що відлінує від служби).

Далі автор вказує на можливість переміщення військових сленгізмів з одного соціального діалекту до іншого. Це він підтверджує одним прикладом: сленгізм *typewriter* (кулемет), що виник під час першої світової війни, в 20-і роки проникнув

в аргі злочинного світу, а в другу світову війну “переродився” у військовому жаргоні в більш зв'язковому спеціалізованому значенні «ручний кулемет калібру 7,62 мм». Подібна горизонтальна мобільність сленгізму – перехід з одного соціального діалекту, яким є військовий жаргон, в інший – аргі, пояснює паралельне використання деяких лексичних одиниць у різних компонентах спеціального сленгу. Це явище являє собою перший етап деспеціалізації елементів соціальних діалектів, зокрема, військових жаргонізмів.

Другим етапом деспеціалізації військових жаргонізмів, на думку А.Д. Швейцера є їх “вертикальна мобільність”. На початковій стадії вона проявляється у переміщенні військових жаргонізмів із спеціального сленгу до загального сленгу. Так, наведений вище військовий сленгізм *guardhouse lawyer* увійшов до загального сленгу в значенні “людина, яка охоче дає деякі поради”. Так, жаргонізм *gremlin*, що виник у роки Другої світової війни (*бісєня, що викликає технічні неполадки*), набув у загальному сленгу значення “порушник спокою”.

І, нарешті, заключним етапом деспеціалізації є “сублімація” одиниць загального сленгу, чи їх перехід у розмовну лексику літературної мови. При цьому деякі одиниці можуть перебувати ще вцесі такого переходу, тому їх статус порізнному оцінюєтьсяякографами. Серед таких одиниць А.Д. Швейцер наводить, наприклад, *hawk* (*яструб, мілітарист*), *dove* (*голуб, пацифіст*) [Швейцер, С. 51].

В.О. Хомяковим та А.Д. Швейцером відзначені деякі суттєві риси англомовного військового жаргону, зокрема, його співвіднесеність зі статутною термінологією, емоційна забарвленість жаргонізмів, езотеричність окремих слів і словосполучень, тимчасова (темпоральна) та міжжаргонна рухливість. Вони обидва відносять військовий жаргон до професійних жаргонів, хоч і не виключають можливості його професійного відкріплення (деспеціалізації) та переходу в літературні колоквиалізми (сублімацію). Водночас автори не ставили за мету детально і всебічно описати англійський військовий жаргон. Тому названі характеристики венних жаргонізмів різнопланові, фрагментарні, і несистематизовані. Докладніше англомовний військовий жаргон описаний Г.А. Судзиловським, та В.П. Коровушкіним, які

присвятили цьому явищу свої дисертаційні дослідження.

1.4 Англомовний військовий сленг: історія дослідження

Основоположником дослідження військової лексики, в тому числі й субстандартної, вважається Г.А. Судзиловський [Судзиловский 1954, С. 1-9]. На його думку, основне місце у військовій лексиці англійської мови, займає військова термінологія. Крім неї сюди ж належить додатковий лексичний пласт з емоційним забарвленням, однією з складових частин якого є сленг. У цьому ж шарі лексики виділяються загальновоживані слова типу *trap* (оточення, “котел”) та вузьковживані та маловідомі специфічні слова типу *squirt* (реактивний літак). Військова термінологія, своєю чергою ділиться на групу офіційних статутних термінів типу *helicopter* (вертоліт) і групу неофіційних нестатутних термінів типу *helie* (вертоліт). При цьому частина англійських воєнних термінів може виходити за межі соціалектного вживання. Статутні військові терміни мають вузьку сферу застосування та малозрозумілі для широкого вживання, як і професійні діалекти. Нестатутні терміни мають ще вужчу сферу поведження і яскравіше виражений діалектний характер. Однак вся термінологічна лексика не може бути віднесена до жаргонів. Жаргонна лексика складається з «спотворених, знівчених слів загальнонародної мови» та характеризується «антигромадською спрямованістю». Вона або зовсім не зрозуміла або малозрозуміла для загального вжитку [Судзиловский 1954, С. 1-9].

Під військовим сленгом автор розуміє шар сленгу в лексиці англійської мови, що означає, переважно, військові поняття, наприклад, *chicken* (полковник). Деякі слова і словосполучення, на його думку, можуть означати і невійськові поняття, наприклад, *side arms* (їдальня: вилка, ніж, ложка). Подібну лексику він також відносить до військового сленгу, оскільки сфера її функціонування обмежена збройними силами США та Англії. У складі військового сленгу Г.А. Судзиловський виділяє розмовну та просторічну лексику, наприклад, *zebra* (сержант), та військові жаргонізми, наприклад, *scramble* (тривога). Просторічна військова лексика

використовується, вна відміну від загальноповживаного просторіччя, виключно у діалектній сфері зброєних сил. До військових жаргонізмів дослідник також відносить слова і вирази кодового жаргону, наприклад, *sour* (погана видимість), закодовані скорочення і деякі власні імена типу *KO* (= *knock out*) (вражати, підбивати), *Jim Crow* (спостерігач) [Судзиловский 1973].

Лексика військового жаргону в стилістичному аспекті розпадається на розмовно-просторічну лексику, що має емоційно-негативне забарвлення, жаргонізми, вульгаризми та пейоративну лексику. Військовий сленг, на думку автора є особливий підвид розмовного стилю сучасної англійської мови, що характеризується надмірною інтенсивністю вживання найгірших елементів сленгу, особливо гангстерського жаргону, вульгаризмів і різко фамільярних слів [Судзиловский 1973, С.11].

Г.А. Судзиловським виконано велику роботу із пошуку, перекладу та організації військових сленгізмів та укладання англо-російського словника військового сленгу [Судзиловский 1973, С. 18].

Однак, на нашу думку, він недостатньо чітко розмежує поняття «просторіччя», «сленг», «жаргон», «діалект», «розмовна лексика», «вульгаризми». Також не досить зрозумілою в його праці є ієрархічна структура лексичних пластів, позначених цими термінами. Приклади, наведені автором для ілюстрації своєї класифікації, не мають відповідних словникових приміток, що підтверджують її. Виділяючи у своєму словнику сфери вживання військових сленгізмів за видами, типами та службами збройних сил, автор не підтверджує це відповідними словниковими дефініціями та примітками. Не визначено також місце військового сленгу у лексичній системі англійської мови.

Крім зазначеного вище автора, дослідженню англійського військового субстандартною лексики декілька своїх робіт присвятив В.П. Коровушкін [Коровушкін]. У військово-професійному аспекті В.П. Коровушкін розмежує військовий жаргон на функціонально-семантичні сфери двох основних ареалів

відповідних видів збройних сил англomовних країн - Великобританії та США. На цій основі він виділяє жаргони сухопутних військ (СВ), військово-морських сил (ВМС), військово-повітряних сил (ВПС), а також жаргони тих родів військ, служб, установ, окремих військових частин та військових кораблів, які входять до структури відповідних видів ЗС. Крім того, саме В.П. Коровушкін надає визначення поняття «військовий жаргонізм». Основними специфічними рисами військових жаргонізмів в англійській мові є наступні:

(1) лексико-семантична диференціація на військово-професійні та військово-побутові слова та фразеологізми;

(2) стилістична заниженість різного гатунку – від грайлово-іронічної і фамільярно-насмішливої до вульгарної;

(3) понятійно-функціональна диференціація на британський, американський, канадський, австралійський, індійський і новозеландський ареали;

(4) функціонально-темпоральна диференціація на часові періоди різної тривалості в їх межах – на соціально історичні періоди світових та локальних війн

(5) функціонально-понятійна диференціація за співвіднесеністю жаргонізмів з основними структурними одиницями збройних сил, з різними категоріями їх особового складу та з місцями їх тривалої дислокації;

(6) соціолінгвістична обумовленість мовного функціонування;

(7) соціально-мовленнєва функція в якості показника соціолінгвістичних детермінантів комунікативного акту між військовослужбовцями-носіями англійської мови;

(8) надбання соціопрагмемних співзначень у діалогічному дискурсі.

Отже, зважаючи на вище зазначені фактори, військові жаргонізми визначаються автором як військово-професійні та військово-побутові слова та фразеологізми різних лексико-граматичних типів, що мають стандартну та просторову морфо-синтаксичну структуру, що мають етико-стилістичну заниженість перехідної якості, ареальною співвіднесеністю з основними національними варіантами англійської мови, темпоральною співвіднесеністю з

різними за тривалістю тимчасовими та соціально-історичними періодами, професійною співвіднесеністю з провідними структурними одиницями та категоріями особового складу збройних сил, локальної співвіднесеністю з місцями базової дислокації військ. Разом сукупність військових жаргонізмів складає ієрархічно структуровану мікросистему англомовного військового жаргону, що включається до соціально-професійного просторіччя на правах його професійно-корпоративного компонента.

Військовий жаргон – це історично сформований, генетично різномірний, відносно стійкий пласт просторічної лексики та фразеології, протиставлений літературному стандарту своєї етико-стилістичності зниженістю і виділяється серед інших жаргонів і аргі військової професійно-корпоративною маркірованістю своєї понятійної системи та соціально-мовленнєвого функціонування. Військовий жаргон є лексичною системою військового соціолекту як екзистенційної форми мови. Фонетична та граматична системи військового соціолекту – це відповідні системи літературного стандарту з певними вкрапленнями нелітературних фонетичних, морфологічних та синтаксичних форм (відхилень від кодифікованої норми), властивих мовленню військовослужбовця.спраглих як представників різних етнічних, регіонально-територіальних, соціальних, вікових, статевих та професійних груп конкретного суспільно-історичного періоду. Своїм понятійним ядром військовий жаргон протиставлений військово-статутній термінології та загальнолітературній військовій лексиці та формує разом з ними лексичну систему військової «субмови». Це дозволяє військовому жаргону виступати як лексичний диглосний код, на який військовослужбовці можуть перемикатися в комунікативних, емотивних та езотеричних цілях. При цьому, з одного боку, вибір та вживання військових жаргонізмів, як елементів даного коду, з метою побудови соціально-коректного висловлювання, що приймається відповідним соціумом, зумовлюються соціолінгвістичними параметрами комунікативного акта, що характеризують ситуацію спілкування та комунікантів; з іншого боку, військові жаргонізми і, зокрема, сленгізми, виступають показниками

цих параметрів, закріплюючи у своїй семантичній структурі додаткові значення, набуті ними в процесі мовленнєвого функціонування.

1.4 Англomовна субстандартна лексика як об'єкт лексикографії

Слід насамперед зазначити, що вирішення проблеми перекладу англomовних військових сленгізмів, заявленої в якості мети нашого дослідження, ускладняється відсутністю фундаментальних двомовних словників сленгу та інших типів нелітературного мовлення. В цей же час існує мізерна кількість навіть англо-російських словників сленгу, втім англо-українських словників сленгу не знайти взагалі. Однак, навіть доступні словники сленгу далеко не вирішують проблеми передачі значення сленгізмів. Розглянемо це питання детальніше.

Раніше фахівці писали про повну відсутність подібних словників: “При вирішенні багатьох перекладацьких проблем маємо відзначити відсутність шуканої лексики в загальних словниках і відсутність словників жаргонізмів, арготизмів, діалектизмів, професіоналізмів...” [Влахов, С. 323]. На відсутність словників сленгу вказує С. Флорін [Флорин, С. 397–398].

Слід зауважити, що існує певна кількість англо-російськомовних словників сленгу, зокрема таких авторів, як О. Волков [Волков А. 1993], Г. Геловані і А. Цветков [Русско-английский разговорник бытовой лексики и сленга / Состав. Геловани Г.Г., Цветков А.М.— К., 1993.], В. Нікольський [Никольский В.Д. Dictionary of Contemporary Russian Slang/ М.: Панорама, 1993], Д. Єльянов [Elyanov D. The Learner's Russian-English Dictionary of Indecent Words and Expressions. 2nd revised ed. Pacific Grove, 1987], Т. Ротенберг [Англо-русский словарь американского сленга / Перевод и сост. Т.Ротенберг, В. Иванова. М. : НПК Инфосерв, 1994.], Е. Тузовський [Англо-русский словарь американского сленга / Под общ. ред. Е.И. Тузовского. М. : Книжный сад, 1993.], Ю. Дубягін і Е. Теплицький [Дубягин Ю.П., Теплицкий Е. А. Краткий англо-русский и русско-английский словарь уголовного жаргона. М. : Изд. центр "Терра", 1993].

На превеликий жаль, наскільки нам відомо, відсутні англо-українські словники загального сленгу, не кажучи вже про англо-українські словники військового сленгу. Це, на думку фахівців, пов'язано з тим, що існують певні об'єктивні труднощі, з якими стикаються укладачі словників сленгу та інших типів нелітературного мовлення. Це, насамперед, труднощі ідентифікації того чи іншого слова як сленгізму. Дуже важко послідовно відсівати зі словника явні елементи просторіччя, загальнорозмовної та вульгарної лексики. “Проблема включення/невключення слова до словника розділяється на дві підпроблеми:

1. визначити чи вживається дане слово носіями сленгу;
2. ідентифікувати дане слово як специфічне саме для сленгу [Рожанский, С. 3].

Стилістичне маркування й позначення сфери вживання жаргонної лексики та фразеології в словниках не може цілком перебороти суб'єктивності оцінки, що впливає не лише з усної форми функціонування цих одиниць, а й з їхньої експресивності. Саме цим пояснюються значні розбіжності у кваліфікації лексикографічних одиниць в різних словниках. Багато лексикографів, злякавшись неминучості такого різнобою, взагалі відмовляються від будь-яких стилістичних маркерів.

За результатами дослідження можна стверджувати, що навіть існуючі двомовні словники сленгу мало допомагають перекладачеві при перекладі військових сленгізмів з ряду причин.

По-перше, вони майже не містять військових сленгізмів і жаргонізмів, а в основному тільки деякі загальновідомі військові сленгізми, що фактично перейшли до складу загального сленгу. Наприклад, в англо-російському словнику Є.І. Тузовського з 9000 сленгізмів нараховується лише 28 одиниць військового сленгу.

По-друге, двомовні (перекладні) словники сленгу /жаргонів / аргю мало допомагають при перекладі, тому що дають дуже мало готових перекладацьких відповідників — еквівалентів та аналогів. Головний метод подачі матеріалу в словниках — переклад не сленгізму, а переклад

функціонального тлумачення чи пояснення цього сленгізму. Тобто в такому словнику перекладач замість відповідника отримує переклад роз'яснення значення. Наприклад, перекладачі англо-російського словника американського сленгу Є.І. Тузовський і Д.М. Смушкович, який анотовано як “переклад словника американського сленгу Ричарда А. Спіерса” [NTC's Dictionary of American Slang and Colloquial Expressions / Richard A. Spears. NTC Publishing Group. N.Y., 1989.], фактично не пропонують жодного відповідника і наводять тільки приклади їх тлумачень. Автори зізнаються, що в багатьох випадках не взяли на себе відповідальності за створення нової мови. Вони вважають, що “при перекладі може бути випущено не загальний смисл, а деякі нюанси”, і тому пропонують читачам, які добре володіють англійською мовою, “самим скоригувати переклад” на підставі наведених в оригіналі прикладів використання сленгу [ibid, с. 4].

Відсутність якісної лексикографії з англomовного військового сленгу, можливо, і не є нездоланим бар'єром для письмового перекладача, адже при письмовому перекладі багато залежить від наявності часу, технічних засобів забезпечення перекладацької діяльності (традиційних словників, комп'ютерних програм, доступу до електронних бібліотек, словників, баз даних університетів, науково-дослідних центрів через мережу “Інтернет” тощо), від хисту й творчої винахідливості перекладача. Усний перекладач, який постійно працює у стані психологічного тиску, дефіциту часу й забезпечує комунікантам відчуття безпосереднього спілкування, практично не має можливості під час роботи скористатися словником для пошуку рішення. Але він завжди це робить під час перерв, пауз у роботі, тому, через брак часу на пошук, він бажає мати готові відповідники.

Крім того, роз'яснення в словникових статтях одноманітні й подібні для великої кількості синонімів сленгізмів. Відтінки значення при тлумаченні не роз'яснюються. Це відповідно ставить перекладача перед проблемою правильного вибору відповідника з синонімічного ряду сленгізмів, що пропонується. На наш погляд, бажано давати стилістично диференційовані

позначки, які при такому поясненні вказують на стилістичну диференціацію синонімічних сленгізмів. Важливо пам'ятати, що тлумачення сленгізмів (жаргонізмів, аргю) є дуже важким лексикографічним завданням. “Ще більш складне лексикографічне завдання — тлумачення описуваних лексем і фразем, — підкреслюють укладачі Великого словника російського жаргону В.М. Мокієнко і Т.Г. Нікітіна. — Експресивність робить семантику деяких жаргонізмів синкретичною й дифузійною, породжує могутні синонімічні ряди й тематичні групи з тотожними значеннями. Це багато в чому змушує авторів словників давати одноманітні й трафаретні тлумачення без вказування нюансів. Адекватне тлумачення жаргонізмів ускладнюється й багатьма іншими факторами. Це, насамперед, розвинена багатозначність, що робить межі між власне жаргонним і загальноживаним значенням дуже хиткими. У багатьох випадках жаргонна лексика являє собою спеціальну терміносистему (у тому числі й криптологічного типу), семантизація якої зажадала від авторів великої обережності й консультацій з багатьма фахівцями чи носіями жаргону (наприклад, наркологами і наркоманами, курсантами військових училищ, моряками, льотчиками тощо)” [Мокиєнко, с.8].

Зрештою, словники сленгу швидко застарівають, значення сленгізмів швидко змінюються, набувають додаткових відтінків, які були невідомі укладачам словника.

За фактичним матеріалом одномовні словники, що реєструють військовий жаргон як компонент англійського лексичного просторіччя, класифікуються на шість груп:

- (1) великі тлумачні та ідеографічні словники просторіччя, що містять лексику всіх просторових пластів полінаціональної англійської мови;
- (2) тлумачні словники англійського військового жаргону, які мають лише військові жаргонізми;
- (3) словники англійського військового та суміжних жаргонів, що фіксують як військові жаргонізми, і лексику співвіднесених із нею невійськових професійних жаргонів;

(4) словники військової субмови, які ресструють як військові жаргонізми, так і лексику відповідної професійно-технічної терміносистеми літературного стандарту (військово-статутну термінологію);

(5) словники військової субмови та суміжних жаргонів, що охоплюють військові жаргонізми, лексику суміжних невійськових професійних жаргонів та стандартну військово-статутну термінологію;

(6) військові словники-довідники, що поєднують військові жаргонізми, лексику суміжних невійськових професійних жаргонів, стандартну військову термінологію та різні довідкові матеріали, що стосуються збройних сил, озброєння та війни.

1.5 Структурно-семантичні характеристики військового сленгу

Військовий сленг підлягає класифікації за категоріями, відповідно до тематичних груп, структурних та семантичних особливостей, що допомагає його вивченню як у наукових, так і в практичних цілях. Декількома представниками вітчизняного мовознавства запропоновано різні класифікації. Розглянемо їх детально.

1.5.1 Тематична співвіднесеність англійських військових сленгізмів

Військовий сленг дуже великий, він охоплює майже всі сфери військового життя. Майже всі поняття, види майна, озброєння, військової техніки та багато іншого мають назви як літературною, так і неформальною мовою. Це зумовлено необхідністю короткого позначення предметів та явищ у побуті та професійній діяльності військовослужбовців. Також, на думку Д. Ховарда [Howard, С.188], військовий сленг сприяє зближенню військовослужбовців, які належали раніше до різних соціальних груп.

І.В. Белова та Ю.Є. Павлова [Белова 2008] поділяють лексику англійського військового сленгу на групи, що відбивають різні аспекти та предмети життя військовослужбовців:

I. Відносини між людьми:

- 1) повсякденні взаємини для людей;
- 2) взаємини між різними категоріями військовослужбовців залежно

від звання та посади;

- 3) взаємини між військовослужбовцями різних держав.

II. Фізична діяльність:

1) діяльність під час повсякденної служби; 2) діяльність під час бойових дій; 3) діяльність під час навчань.

III. Дозвілля та вільний час.

IV. Людина і навколишній світ:

- 1) їжа;
- 2) одяг та обмундирування;
- 3) озброєння та бойова техніка;
- 4) стан здоров'я;
- 5) настрій, психічний стан;
- 6) частини людського тіла.

На наш погляд, запропоновані І.В. Белової та Ю.Є. Павлової тематичні групи є в міру об'єктивною класифікацією англomовного військового сленгу, але при цьому мають кілька недоліків. По-перше, взаємовідносини між військовослужбовцями можуть залежати не тільки від звання та посади, а ще від виду збройних сил і роду військ. По-друге, в лексиці англійського військового сленгу зустрічається чимало сленгізмів, застосованих не лише до військовослужбовців інших країн, а також до цивільного населення іноземних держав, які досить яскраво показують ставлення до нього з боку військовослужбовців. По-третє, більша частина сленгізмів, що описують діяльність військовослужбовців під час бойових дій або під час навчань, відноситься до обох тематичних груп, тому що вчення часто відображають бойові умови (див. наприклад, наведений цими авторами вираз “to go over the top” – «іти в атаку» [Там само. С. 34], яке однаково застосовується як під час бойових дій, так і під час навчань). Отже ці дві групи можуть бути об'єднані.

Докладна тематична класифікація військового сленгу, розглянута

В.П. Коровушкіним, пропонується у роботі С.В. Лазаревич [Лазаревич, С. 54] і виглядає так:

I. Тематичні групи, що відбивають військово-професійну діяльність:

- 1) військова техніка
- 2) військові дії
- 3) види та роду
- 4) військові звання, посади та професії (сленгові найменування

військовослужбовців за військовим званням, посадою або військовою професією);

- 5) термін служби
- 6) війни.

II. Тематичні групи, що відбивають військово-побутову сторону життя військовослужбовців:

- 1) їжа
- 2) обмундирування);
- 3) казармовий побут

III. Тематична група сленгізмів, що стосується як професійної, так і побутової сторони життя військовослужбовців: міжособистісні відносини (оцінка зовнішніх якостей, оцінка внутрішніх якостей, нестатутні відносини, дідівщина, національні відносини).

Разом про те, виходячи з вивчення словників військового сленгу, О.А. Захарчук [Захарчук О.А. 2007] пропонує дещо змінену тематичну класифікацію, найбільшою вадою якої, на наш погляд, є відсутність найважливіших у цій галузі тематичних груп – «бойові дії», «війни». Відомо, що збройні конфлікти здебільшого надають «сприятливі» умови для інтенсивної появи нових сленгізмів, наприклад, шляхом запозичення [Митчелл 2014].

Розглядаючи відповідність вищенаведеної тематичної класифікації російського військового сленгу нормам англійського військового сленгу, відзначаємо велику схожість цих двох підмов. Проте є суттєві відмінності між

російським та англійським військовими сленгами через різну організацію збройних сил, різниць у реаліях та побуті військовослужбовців, різного бойового досвіду тощо. Наприклад, «лексеми, які виражають ставлення до військовослужбовцям збройних сил інших держав (виключаючи жаргонні позначення противника під час військових конфліктів...), на відміну англійського військового жаргону, нечисленні» [Лазаревич, с. 251].

Таким чином, з огляду на все вищевикладене пропонується наступна тематична класифікація англійського військового сленгу, яка, на наш погляд, найбільш адекватно відображає його особливості:

I. Міжособистісні відносини:

- 1) повсякденні взаємини між військовослужбовцями;
- 2) взаємини між військовослужбовцями залежно від звання, посади, виду збройних сил, роду військ;
- 3) ставлення до військовослужбовців та цивільного населення інших держав.

II. Діяльність військовослужбовців:

- 1) повсякденна діяльність, побут військовослужбовців;
- 2) діяльність під час бойових дій та навчань;
- 3) звільнення та вільний час.

III. Військовослужбовець і навколишній світ:

- 1) їжа;
- 2) одяг та обмундирування;
- 3) озброєння та бойова техніка;
- 4) стан здоров'я, частини людського тіла; 5) настрій, психічний стан.

Наведемо приклади одиниць англійського військового сленгу згідно з цією класифікацією:

I. Міжособистісні відносини:

1. Повсякденні взаємини між військовослужбовцями:
 - *apple polisher* – підлабузник, той, хто вислужується перед начальством;
 - *brig rat* – військовослужбовець, який неодноразово перебував на

гауптвахті;

– *chow hound* – людина з непомірним апетитом, ненажера.

2. Взаємини між військовослужбовцями залежно від звання, посади, виду збройних сил, роду військ:

– *chicken* – полковник (назва пояснюється емблемою у вигляді орла на погонах американського полковника, яку жартома називають “курка”, з цієї ж причини полковника можуть називати “*bird*” або “*full-bird*”, а підполковника – “*half-bird*”);

– *kill hat, heavy hat* – молодший інструктор з стройової підготовки (в його обов'язки входить підтримка жорсткої дисципліни серед підлеглого йому особового складу, а також виконання покарань за різноманітні провини);

– *leafee* – майор (від слова *leaf* – «листок», як якого виконано емблема на погонах майора);

– *leg* – будь-який військовослужбовець, який проходить службу над десантних військах чи має парашутної підготовки (зневажливе прізвисько, яким військовослужбовці-десантники називають військовослужбовців всіх інших родів військ).

3. Ставлення до військовослужбовців та населення інших держав:

– *Frog* – француз;

– *Gerry* – німець;

– *Hajji* – араб або будь-яка інша людина з Близького Сходу (від слова «хадж» – паломництво до Мекки, яке має здійснити кожен правовірний мусульманин); -

– *Itie* або *Dege* - італієць;

– *Jap* – японець

– *Kiwi* – новозеландець.

II. Діяльність військовослужбовців:

1. Повсякденна діяльність, побут військовослужбовців:

– *to dog a watch* – нести службу у дозорі чи в чаті, «тягнути службу»;

– *house mouse* – солдат, який виконує завдання щодо наведення порядку

на певній ділянці військової частини, що підлягає перевірці;

– *to police the barracks* – проводити прибирання у розташуванні казарми.

2. Діяльність під час бойових дій та навчань:

– *blue* – дружні чи союзницькі підрозділи;

– *blue on blue contact* – дружній вогонь чи вогонь за своїм;

– *to hit the silk* - робити стрибок з парашутом

3. Дозвілля та вільний час:

– *to go on liberty* – йти у звільнення (право залишити розташування військової частини певний нетривалий період);

– *anchor chain liberty* - самовільна відлучка, “самовільне залишення частини”;

– *GI shower* - прийняття душу особовим складом підрозділу (як правило, з обмеженою кількістю води та використанням вологих серветок), примус до прийняття душа солдата, який нехтує заходами гігієни.

III. Людина і навколишній світ:

1. Їжа:

– *chow / scoff* - їжа;

– *scoff house* – їдальня;

– *to chow down* – приймати їжу;

– *chow line* – черга у їдальні за отриманням їжі.

2. Одяг та обмундирування:

– *atmos* – похідні черевики;

– *basin hat, brain bucket* – шолом;

– *cammies* - камуфльована форма;

3. Озброєння та бойова техніка:

– *chatterbox* – кулемет;

– *dime nickel* – 105-міліметрова самохідна гаубиця (сленг Сухопутних військ США часів в'єтнамської війни, назва пояснюється порівнянням калібру гаубиці (105) з пназвою монет еквівалентом 10 центів – *dime* та 5 центів – *nickel*);

- *egg* – міна, бомба;
- *boobie* – міна, розтяжка

4. Стан здоров'я, частини людського тіла:

- *basket case* – важкопоранений,
- *binnacle list* – список відсутніх чи звільнених від повсякденної діяльності за станом здоров'я;
- *to get one* – отримати поранення.

5. Настрій, психічний стан:

- *dischargeitis* – нервові збудження у зв'язку із звільненням (від слова *discharge* – звільнення зі служби);
- *fantod* – роздратований стан;
- *locked and loaded* – у повному бойовому настрої (спочатку так говорили про заряджену зброю, готову до бойового застосування).

1.5.2 Структурно-семантичні типи військових сленгізмів

Військовий сленг дуже різноманітний з огляду на його семантичну співвіднесеність, він охоплює майже всі сфери військового життя. Майже всі поняття, види майна, озброєння, військової техніки та багато іншого мають як стандартні, так і субстандартні, сленгові номінації. Це зумовлено необхідністю короткого позначення предметів та явищ у побуті та професійній діяльності військовослужбовців. Військова лексика поповнюється переважно із використанням внутрішньомовного ресурсу - словотвору, за рахунок утворення стійких словосполучень та шляхом іншомовних запозичень.

Результати проведеного аналізу свідчать, що за способом утворення військові сленгізми поділяються на:

1) Слова та словосполучення, утворені в результаті перенесення значень (**лексико-семантична деривація**). Лексико-фразеологічні одиниці, утворені внаслідок перенесення значення, можуть включати, з одного боку, загальноживану лексику та деякі слова та словосполучення з інших шарів словникового складу мови, що вживаються у переносному значенні для

вираження специфічних військових понять. Наприклад: *zebra* - *сержант*; *scissors* - *стереотруби*; *ham* – *радист*; *alibi* - *додаткова серія пострілів на стрільби*.

З іншого боку, ця група лексико-фразеологічних одиниць включає велику кількість військових термінів (та їх скорочень), які у переносному сенсі висловлювання загальновідомих і специфічних понять. Наприклад: *on the beat*- *Правильно, все гаразд*; *half-section* – *товариш*; *armour* - *шолом*.

Варто виділити таку особливість цієї категорії лексики, як незрозумілість її образних слів для непосвячених. Це пов'язано як зі специфічністю багатьох професійних реалій, так і з особливою формою позначення даних реалій у військовій лексиці. Якщо якимось поняттям вживане і широко відоме навіть у загальнонародній мові (наприклад, *glider* – *планер*), то все ж таки для людей, безпосередньо не пов'язаних з ним, важко зрозуміти ті асоціації, які у військовому просторіччя привели до виділення певних розрізняючих ознак, відображених у деяких образних словах та словосполученнях (наприклад, *whisper ship* - *планер*, *match box* – *транспортно-десантний планер*). У першому прикладі образні асоціації пов'язані з характерним шиплячим звуком повітря, що обтікає обшивку планера. У другому прикладі ми бачимо жартівливо-іронічний натяк на німіцність планера (що нагадує сірникову коробку, набиту сірниками) з великою кількістю десантників, що перевозяться.

2) Слова та словосполучення, утворені такими способами, як словоскладання, афіксація, скорочення, конверсія (**морфологічні словотворчі засоби**). Значна частина англійських військових сленгізму утворюється шляхом словоскладання. При словоскладання можна спостерігати всі відомі в сучасній англійській мові способи складання основ. При цьому складові багатьох новостворених слів мають переносне значення, в результаті чого загальне значення складного слова не є сумою прямих значень компонентів.

Найбільш поширеним типом словоскладання є **складання основ** термінів та загальноновживаних слів. При цьому один із компонентів (наприклад, семіафікс) виступає у функції епітету. Цей епітет утворює новий варіант вихідного поняття і висловлює певну емоційну оцінку нового поняття. Наприклад, *chairborne* – *особи, що сидять на стільцях*, є жартівливим дериватом від термінів *airborne*, *seaborne*.

Шляхом додавання також утворюються певні словотвірні моделі складених слів та стійких сполучень. Наприклад, шляхом **додавання** *happy* (у значенні «*одержимий, збожеволів на будь-чому*») до будь-якого слова, виходять такі словосполучення як *bombhappy*, *stripe-happy*, *jungle-happy*, *gear-happy*.

Виникнення деяких складних утворень обумовлено їх фонетичним та семантичним зв'язком з іншими лексико-фразеологічними одиницями. Без урахування цього зв'язку буває важко зрозуміти причину їхньої появи та їх значення. Наприклад, один із складових компонентів терміну *squadron leader* – *майор англійських військово повітряних сил* за своїм звучанням асоціювався зі словом *bleeder* – *той, що пускає кров*. В результаті виникає нове словосполучення утворене шляхом **каламбур**: *squadron bleeder* – *жорстокий командир ескадрильї*.

Наступний приклад: термін *brigadier general* – *бригадний генерал* змінюється підстановкою співзвучного з *brig* слова *gig* – *порушення, провина*. Таким чином, з'являється новий вираз *gigadier general*, що означає те саме поняття, але з зовсім іншим смисловим відтінком і емоційним забарвленням – *генерал, що щедро роздає догани*. Як бачимо, структурні зміни узуальної форми слова призводять до семантичного зсуву – утворення нового значення військового сленгізму.

З інших способів словотворення у військовій лексиці слід передусім відзначити **афіксацію**. Шляхом афіксації утворені, наприклад, такі слова, як *sun downer* (*особа, що йде з частини із заходом сонця*) – *служака, прискіпливий начальник*; *two-striper* (*особа, що носить дві смуги*) – *капрал*

армії США; *go-fasters* - (кросівки), названі так, оскільки значно полегшують пересування пішим ходом у гірській місцевості.

Безсумнівно, велике місце у створення військових сленгізмів займає **усікання** існуючих у мові слів і словосполучень. Цей процес характерний для англійської (наприклад, таким шляхом утворилися загальновідомі слова *plane* від *airplane*, *sub* від *submarine* та інші).

Ініціатива **скорочення** окремих слів походить від тих груп людей, які найчастіше вживають ці слова в усній розмовній мові або в листі. Найчастіше, певні скорочені слова і словосполучення, що виникли у військовій лексиці, цілком імовірно, могли б виникнути й у загальнонародному вживанні. Наприклад, такі скорочення, як: *heli* або *copter* – *вертоліт* (від *helicopter*); *ammo* – *боєприпаси* (від *ammunition*); *serge* – *сержант* (від *sergeant*); *noncom* – *сержант* (від *noncommissioned officer*); *lieut* – *лейтенант* (від *lieutenant*); *insy* – *запальна бомба* (від *incendiary bomb*); *repple-depple* – *пункт поповнення* (від *replacement depot*), *reckie* – *розвідка* (від *reconnaissance*).

Численні в офіційних англійських матеріалах впливають на просторічну лексику. У ній з'являються емоційно-забарвлені переосмислення деяких скорочень. Наприклад: *G1* – *рядовий солдат армії США* (утворилося від *Government Issue* – *казенного зразка, казенний*); *G2* - *набридлива цікавість, стеження* (утворилося від назви розвідувального відділення).

Можливість розшифровки абревіатур шляхом підстановки різних значень замість складених літер абревіатур призводить до створення різних пародійних, жартівливих, іронічних та інших тлумачень. Наприклад, *PFC* (*Private First Class*) жартома розшифровують, як "*Pushing for Corporal*" – *той, що вислужується в каптали*; *PT* (*Physical Training*) - "*Physical Torture*" або "*Plenty of Trouble*" та ін.

Іноді вимова акронімів є співзвучною із іншими словами і поняттями, у результаті створюються нові слова чи словосполучення. Наприклад, скорочення *CB* (*Construction Battalion*) - *інженерно-будівельний батальйон ВМС* - при вимові звучить однаково зі словосполученням *sea bee* - *морська*

бджола. Це словосполучення стало емоційно-забарвленим синонімом терміна *construction battalion*. Слово *jeep*, у свою чергу, походить від скорочення *GP* (*General Purpose Vehicle*).

Також можуть утворюватися скорочення, що зашифровують певні слова чи словосполучення. Наприклад, *OHIO* (*Over the Hill in October*) – у жовтні повертаюся додому; *RHIP* (*Rank Has Its Privileges*) – чин має свої переваги – використовуються з метою наголосити на правилах субординації.

Однак подібне «зашифрування», як правило, не має за мету створити приховану форму вираження. Такі скорочення можуть бути незрозумілими при початковому ознайомленні з ними. Але їх умористичний зміст розкривається після розшифрування.

Скорочення іноді використовуються для створення кодованих скорочених назв будь-яких секретних предметів озброєння, тактичних прийомів і т. д. Саме таку роль грали свого часу скорочення *radar* (*radio detection and ranging*) - станція радіолокації, радіолокатор; *asdic* (*Antisubmarine Detection Investigation Committee*) – гідролокатор.

У деяких випадках можна зіткнутися з індивідуальними скороченнями, створеними окремими особами для вживання. Найчастіше ці скорочення використовуються у листунні військовослужбовців. До них належать такі скорочення, як *SMRLH* (*Soldier's Mail Rush Like Hell*), *TWMA* (*Till We Meet Again*).

Деякі аббревіатури можуть вживатися як евфемізм замість лайливих слів і вульгаризмів. Наприклад, *DYF* (*damn young fool*) – молодий офіцер; *SNAFU* (*situation normal all fouled up*) - плутанина, безладдя.

До сленгових скорочень належать також деякі поєднання слів із цифрами або цифровими позначеннями, що відповідають певним поняттям. Наприклад, *Section VIII* (розділ 8 дисциплінарного статуту армії США, який визначає порядок звільнення з армії з причин розумової неповноцінності) - нервовохворий, псих. Вживання подібних скорочень пов'язане лише зі специфічними умовами військової служби, за яких вживання окремих цифр,

Добавлено примечание ([11]):

зрозумілих усім військовослужбовцям у певному контексті, може бути природним та виправданим.

Деякі військові сленгізми, що є спробою пов'язати певні поняття з особливою звуковою формою, утворилися в результаті **звуконаслідування**. Наприклад, *crump* – розрив снаряда; *hoosh* – посадка літака на високій швидкості; *whiz-bang* – снаряд із високою початковою швидкістю.

Утворення нових слів шляхом **конверсії** у військовому сленгу не відрізняється від цього явища в англійській мові загалом. Різниця полягає лише у використанні лексичного матеріалу, обмеженого військовою лексикою або використанням невоєнної лексики для позначення військових понять.

Емоційне забарвлення виникає у тих випадках, коли при конверсії одночасно відбувається перенесення значення. Наприклад, поєднання *Purple Heart* (назва медалі, що видається в армії США при пораненні, отриманому під час бойових процесів) вживається як дієслово для позначення поняття поранити, пошкодити; *bromo* (назва таблеток від головного болю, які при розчиненні шиплять) – *bromo an engine* - *форсувати величину оборотів двигуна, "газувати"*.

Відоме скорочення *AWOL* (*absent without leave*) – особа, що перебуває у самовільній відлучці, вживається як в писемному, так і розмовному дискурсі в якості дієслова із значенням «*перебувати у самовільної відлучці*».

В англійському військовому сленгу зустрічаються всі види **фразеологічних одиниць** англійської мови:

- 1) фразеологічні зрощення;
- 2) фразеологічні єдності;
- 3) фразеологічні поєднання [Кунін 57].

Дані види утворюються за стандартними фразеологічними моделями англійської мови з усім різноманіттям їх варіантів. Наприклад:

- *dying man's dinner* – *недоторканий запас продовольства*;
- *dead man's click* – *удар бойка по курку (у випадку відсутності набоїв у патронніку)*

- *mud crusher* – ніхотинець;
- *tail-end Charlie* – стрілок хвостової установки;
- *dug-in job* – тилова посадка;
- *belly-buzz* – здійснювати посадку на фюзеляж;
- *Chinese landing* - здійснювати посадку з креном;
- *get grounded* – одружуватися.

Особливий інтерес представляє ідіоматичність ряду фразеологічних одиниць військового сленгу (під ідіоматичність мається на увазі повна невиводимість значення цілого із сукупності значень компонентів). До ідіом, наприклад, відносяться: *when the balloon goes up* – коли почнеться настання (операція); *go over the top* - іти в атаку; *go west* – померти, загинути; *throw the book* - застосовувати всю повноту дисциплінарної влади.

Ще один спосіб словотворення англійського військового сленгу виник у результаті того, що військовослужбовці, перебуваючи на території іноземних держав, у своїй практичній діяльності мають справу з іноземними мовами та засвоюють їх окремі слова та висловлювання. Як правило, це **запозичення** призводить до виникнення нових емоційно-забарвлених синонімів певних слів літературної англійської мови.

Емоційне забарвлення запозиченого іноземного слова у англійському військовому сленгу виникає, оскільки із запозиченим іноземним словом пов'язуються певні особливі емоційні асоціації. Наприклад, зі словом *bundook*–*гвинтівка*, запозиченим англійською армією з мови хінді, пов'язане зарозуміле ставлення військ англійських колонізаторів не тільки до пригніченої нації, але і до її мови. Інші іноземні запозичення у цій групі звучать як пародійні варіанти деяких слів рідної мови та мають внаслідок цього своєрідні емоційні відтінки.

Іноземні запозичення різні за складом. З європейських мов найчастіше зустрічаються запозичені слова з німецької: *flak* – зенітна артилерія; *blitz*–*проводити наліт*; *Gestapo* - військова поліція. З французької: *peelot* – пілот; *matelot* – матрос; *mayday* (*m'aidez*) – на допомогу. У військовий жаргон

англійської мови також входять запозичення з італійської, грецької та інших європейських мов. А внаслідок військового вторгнення росії в Україну вже й української: *gruz 200* – *груз 200*.

Зі східних мов запозичені, наприклад: *coggage* – документ, *paper* (з хінді); *sayonara* – до побачення, *ichi-ban* – чудовий, першокласний (з японської); *honcho* – начальник (з корейської); *xin loi* – вибачте (з в'єтнамської мови); та деякі слова з мов та діалектів Тихого океану.

У сленгу військовослужбовців армій США та Великобританії зустрічаються запозичення слів та словосполучень варіантів англійської мови Австралії, Нової Зеландії, Південно-Африканської республіки, Канади. Наприклад: *pongo* – *ніхотинець*; *swaddy* – *солдат* (Австралія); *in the cactus* – у *тяжкій обстановці* (Нова Зеландія).

Зустрічаються також окремі запозичення з ірландської мови, шотландського діалекту та деяких територіальних діалектів. Наприклад, *prang* – *аварія* (запозичено з шотландського діалекту); *nothing to write home about* (*щось неварте, недоцільне*) – фразеологічна одиниця, запозичена в американський військовий сленг із британського військового сленгу.

Деякі іноземні слова позначають у англійському запозиченні ті ж самі поняття, що й у рідній мові. Однак часто відбувається переосмислення значення. Наприклад, слово *bolo* – запозичено з іспанської мови на Філіппінах, де воно позначає кривий ніж. В англійському вживанні воно означає «*поганий стрілець*».

Найчастіше, запозичені іноземні слова навмисне перекручуються та спотворюються. Запозичення у військовому сленгу відрізняються від звичайних запозичень із іноземних мов, коли, як правило, засвоюються нові слова, що позначають нові специфічні поняття, характерні для іншої іноземної мови, назви нових предметів, явищ тощо.

Існують також **жаргонні запозичення**, у такому разі слово, що поповнює лексикон військового сленгу, раніше належало або належить до одного із жаргонів англійської мови. Американські та англійські військовослужбовці

найчастіше використовують гангстерські жаргонізми, причому, зазвичай, без переосмислення. Їх вживання в армії сприяє загальному поширенню та закріпленню в англійській мові гангстерського жаргону.

У гангстерському жаргоні виникають різні синоніми багатьох загальнонародних слів та виразів. Деяка їхня частина набуває дуже широкого поширення в мові і переймається особовим складом армії. Наприклад: *shooting iron* - пістолет, *вогнепальна зброя*; *typewrite* – стріляти із кулемета; *Chicago atomizer* – пістолет-кулемет, *автомат*; *Chicago piano* – багатоствольна автоматична зенітна установка; *crossbar hotel* – військова в'язниця; *joy ride* – поїздка на викраденому автомобілі, евакуація на санітарній машині; *tommy gun* – автомат (від назви популярного в довоєнний час пістолета-автомата Томпсона, що широко використовується гангстерськими угрупованнями).

Незрозумілість військового сленгу багато в чому визначається військовослужбовців широким використанням у ній маловідомих у загальному вживанні гангстерських жаргонізмів, які, як відомо, в основному створювалися і створюються з метою секретності, скритності.

Таким чином, можна виділити три основні шляхи поповнення складу військового англомовного сленгу. Першим видом є семантична деривація, сюди належать слова, утворені внаслідок перенесення значення (наприклад, “*boot*”, “*crow*”, “*lizard*” – *новобранець, новачок*). До другого виду належать морфологічні способи словотвору: словоскладання (наприклад, “*chair force*” від “*chair*” + та “*air force*” – *зневажлива назва тилових військ*); афіксація (наприклад, “*go-fasters*” – *кросівки*); скорочення (наприклад, “*corp*” від “*corporal*” – *капрал*); конверсія (наприклад, “*locked and loaded*” – *у повному бойовому настрої*); звуконаслідування (наприклад, “*whiz bang*” – *снаряд*); фразеологізація (наприклад, “*to dog a watch*” – *нести службу у дозорі*). Окрему групу поповнення військового жаргону становлять запозичення, які можна розділити на підгрупи: іншомовні запозичення (наприклад, *bundook-gвинтівка*), та внутрішньомовні запозичення з діалектів чи національних варіантів мов (наприклад, *in the cactus* – *у тяжкій обстановці*) (наприклад,

“*nothing to write home about*” – *щось неварте, недоцільне*), жаргонні запозичення (наприклад, “*tommy gun*” – *автомат*).

Висновки до РОЗДІЛУ I

Під терміном *сленг* розуміємо лексичний шар, що знаходиться поза межами літературної мови і має яскраво виражені оціночні, експресивні та емоційні конотації. Під військовим сленгом ми маємо на увазі ту частину (шар) сленгу в лексиці англійської мови, яка вживається насамперед позначення військових понять, насамперед у Збройних силах англословних країн. Існує низка відмінностей у вживанні військового сленгу представниками різних англословних країн.

Сленгу властиві евфемізація, дисфемізація, іронія, гумор, алюзія до вульгарних понять, дуже живі та образні метафори і, у меншому ступені, метонімія, каламбур, мовна гра, гіпербола, багата синонімія. Сленг поповнюється запозиченнями з аргослів злочинців, а також іншомовними запозиченнями; сленг часто використовує еліпсис та скорочення. Загальностандартний сленг протиставляється вузькоспеціалізованим жаргонам, які виокремлюються на основі професійних, вікових, статевих та інших територіальних, соціальних, етнічних, психологічних, тощо критеріїв. В цей же час військовий жаргон – це історично сформований, генетично різнорідний, відносно стійкий пласт просторічної лексики та фразеології, протиставлений літературному стандарту своєї етико-стилістичною заниженістю і виділяється серед інших жаргонів і аргослів військовою професійно-корпоративною маркірованістю своєї понятійної системи та соціально-мовленнєвого функціонування.

На превеликий жаль, наразі відсутні англо-українські словники загального сленгу, не кажучи вже про англо-українські словники військового сленгу. Це, на думку фахівців, пов'язано з тим, що існують певні об'єктивні труднощі, з якими стикаються укладачі словників сленгу та інших типів нелітературного мовлення. Це, насамперед, труднощі ідентифікації того чи іншого слова як

сленгізму. Дуже важко послідовно відсівати зі словника явні елементи просторіччя, загальнорозмовної та вульгарної лексики.

Військові сленгізми мають досить широкий тематичний обсяг, а саме, вони описують: міжособистісні відносини (повсякденні взаємини між військовослужбовцями; взаємини між військовослужбовцями залежно від звання, посади, виду збройних сил, роду військ; ставлення до військовослужбовців та цивільного населення інших держав; Діяльність військовослужбовців (повсякденна діяльність, побут військовослужбовців; діяльність під час бойових дій та навчань; звільнення та вільний час); Військовослужбовця і навколишній світ (їжа; одяг та обмундирування; озброєння та бойова техніка; стан здоров'я, частини людського тіла; настрої, психічний стан).

Військова лексика поповнюється переважно із використанням внутрішньомовного ресурсу – словотвору, за рахунок утворення стійких словосполучень та шляхом іншомовних запозичень. Можна виділити три основні шляхи поповнення складу військового англійського сленгу. Першим видом є семантична деривація, сюди належать слова, утворені внаслідок перенесення значення (семантичної деривації) (наприклад, “boot”, “crow”, “lizard” – *новобранець, новачок*). До другого виду належать морфологічні способи словотвору: словоскладання (наприклад, “chair force” від “chair” + та “air force” – *зневажлива назва тилових військ*); афіксація (наприклад, “go-fasters” – *кросівки*); скорочення (наприклад, “corp” від “corporal” – *капрал*); конверсія (наприклад, “locked and loaded” – *у повному бойовому настрої*); звуконаслідування (наприклад, “whiz bang” – *снаряд*); фразеологізація (наприклад, “to dog a watch” – *нести службу у дозорі*). Окрему групу поповнення військового жаргону становлять запозичення, які можна розділити на підгрупи: іншомовні запозичення (наприклад, *bundook-гвинтівка*), та внутрішньомовні запозичення з діалектів чи національних варіантів мов (наприклад, *in the cactus* – *у тяжкій обстановці*) (наприклад, “nothing to write home about” – *щось неварте, недоцільне*), жаргонні

запозичення (наприклад, *“tommy gun”* – *автомат*). Військовий сленг має яскраво виражений емоційно-оцінний і експресивний відтінок, що впливає на перекладацький пошук під час відтворення сленгових одиниць в перекладі.

РОЗДІЛ II ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНОГО ВІЙСЬКОВОГО СЛЕНГУ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

2.1 Проблема перекладу субстандартної лексики

Аксіоматичним в сучасному перекладознавстві є твердження про те, що адекватний та еквівалентний переклад залежить від мовних та позамовних чинників – соціальних, прагматичних, культурних, історичних, етнічних, тощо. Одним із перших у сучасному перекладознавстві про необхідність та принципову можливість успішного подолання “лінгвістичних перешкод” (*les obstacles linguistiques*) аргументовано написав Ж. Мунен [Mounin 1963]. Він показав, що в перекладі існують дві сторони: лінгвістична та етнографічна. Ж. Мунен зауважував, що “для того щоб перекладати з іноземної мови, необхідні дві передумови, кожна з яких необхідна, а однієї недостатньо: вивчити цю іноземну мову та вивчити етнографію колективу, що користується цією мовою. Не може бути повноцінного перекладу, якщо обох умов не дотримано” [Mounin 1963, С. 236].

Разом із терміном “лінгвістичні перешкоди” для позначення явища лінгвокультурного бар'єра в сучасному перекладознавстві використовуються також поняття “культурний бар'єр”, “мовний бар'єр” (О.Д. Швейцер [Швейцер А. 1973, С. 243], В.Н. Комісаров [Комиссаров 1980, С. 243], А. Попович [Попович 1980, С. 122]), “лінгвоетнічний бар'єр” (Л.К. Латишев [Латышев 1988, С. 7, 14, 81–91]), “позамовна дійсність” (С. Влахов, С. Флорін [Влахов 1986, С. 25–26]).

Визнані вчені-перекладознавці одностайно стверджують, що в перекладознавстві з терміном “культура” пов'язується широке коло явищ етнографічного, історичного, географічного характеру (В.Н.Комісаров [Комиссаров 1980, С.112]), і що “специфіка мовних картин світу може виявлятися і в межах однієї і тієї ж мови, коли йдеться, зокрема, про її варіанти” (О.І. Чередниченко [Чередниченко 2001, С. 486]).

За О.Д. Швейцером, бар'єром для адекватного відтворення субстандартних одиниць в перекладі стають насамперед позамовні фактори

перекладу – його соціальні, культурні та психологічні детермінанти [Швейцер 1988, С. 8], до яких він включає дві культури, дві предметні ситуації, дві комунікативні ситуації [Швейцер 1988, С. 52], установку на реципієнта, на його фоні знання, соціально-психологічні характеристики й культурне середовище [Швейцер 1988, С. 58].

Отже, як бачимо, переклад англійських військових сленгізмів, що є субстандартними одиницями з акцентуованим експресивно-емоційним компонентом, зтикається за низкою труднощів через поєднання мовних (лексико-семантичних, структурно-морфологічних, функціонально-стилістичних) та позамовних (культурних, історичних, країнознавчих, соціальних, політико-актуальних, психологічних) особливостей. Методологію та шляхи, за допомогою яких можна успішно долати лінгвістичні перешкоди, відтворювати національний та культурний колорит текстуальних елементів, здатних нести в собі ключову інформацію, пов'язану з культурною специфікою у перекладі, показують відомі українські дослідники-перекладознавці О. Кундзіч, В.В. Коптілов, О.І. Чередниченко, Р.П. Зорівчак, М.О. Новикова та інші [Tcherednychenko 1997, С.15]. Розглянемо їх детально.

2.2 Переклад сленгізмів способом підстановки

Переклад англійських військових сленгізмів способом підстановки передбачає використання прийомів простої, вибіркової, контекстуально-ситуативної та узуальної підстановки за допомогою таких відповідників — українських військових сленгізмів: повних еквівалентів, часткових еквівалентів/аналогів, контекстуальних відповідників, узуальних відповідників, гіперонімів і гіпонімів. Даний спосіб чітко показує типи співвідношень між семантичним (насамперед денотативним) значенням американських та українських сленгових одиниць. Критеріями відповідності, як зазначає Р.П.Зорівчак, має бути предметно-логічне значення, образність, функціонально-стилістичні та емоційно-експресивні конотації, а також структурно-граматична будова [Зорівчак 1983, С. 48]. Зіставний аналіз дав

можливість виділити такі типи відповідностей між військовими сленгізмами англійської та української мов, як: **повна еквівалентність** (зумовлена переважно спільним походженням чи конвергентністю асоціацій з певними об'єктами дійсності); **часткова еквівалентність** (може бути іншою структурна будова сленгізму, його предметно-логічне значення, денотативна образність чи експресивно-емоційні конотації); **відсутність еквівалентності**.

2.2.1 Проста підстановка (повний еквівалент)

Приєм простої підстановки полягає у використанні повного відповідника — такої одиниці, яка збігається з висхідною одиницею за значенням, лексичним складом, емоційністю, образністю, стилістичною направленістю тощо. (Синоніми: *моноеквівалент, прямий відповідник, абсолютний відповідник, проста заміна, еквівалентна заміна*). Повних за нашими спостереженнями еквівалентів дуже мало, наприклад:

<i>base rat</i>	“тилова криси”, “тиловик”
<i>civvies</i>	“гражданка” (цивільний одяг; цивільне життя)
<i>bible</i>	“біблія”; “талмуд” (статут, настанова)
<i>to board out</i>	“бортанути” (звільнити з лав зброєних сил)

2.2.2. Вибіркова підстановка (частковий еквівалент або аналог)

Приєм вибіркової підстановки передбачає застосування часткового еквівалента або аналога для трансляції значення сленгізму. Частковий еквівалент (аналог) — це одиниця, яка у порівнянні з висхідною одиницею має лексичні чи лексико-морфологічні відмінності за наявності подібного із оригіналом денотативного значення та стилістичної спрямованості. (Синоніми: *конкретизована підстановка, селективна підстановка*). Частковий еквівалент/аналог з практичних міркувань можна вважати рівноцінним повному еквіваленту. Таких еквівалентів теж небагато, але значно більше, ніж повних, наприклад:

<i>black tie</i>	“портупея”,
<i>black book</i>	“чорний список”
<i>dog face</i>	“салага”; “салабон”
<i>Gadget man</i>	“технар”;

2.2.3. Контекстуальний відповідник

Контекстуальний відповідник або контекстуально-ситуативна підстановка — це прийом перекладу, що передбачає віднаходження такого відповідника для сленгізму, який може вважатися відповідником лише в даному контексті чи ситуації. (Синоніми: *ситуативний відповідник, okazionalnyi відповідник, контекстуальна заміна, складна підстановка*). Цей прийом перекладу вимагає від перекладача творчого мислення та вміння віднаходити вдалі еквіваленти одиницям АВС на основі певного контексту, що є одним із найбільш непростих завдань. Алгоритм пошуку перекладацького рішення може бути таким: з'ясувати семантику одиниці вихідної мови → зіставити семантику з конкретною ситуацією/контекстом → створити власний контекстуально-ситуативний відповідник. Наприклад:

<i>Expectants</i>	“приречені” (хворі або поранені, що не мають шансів вижити)
<i>stand-and- wait ceremony</i>	“постояли — почекали” (шикування для інструктажу)

2.2.4. Гіперонімічна підстановка (гіперонім)

Гіперонімічна підстановка — такий прийом перекладу, при якому сленгізми передаються українським еквівалентом із більш загальним значенням. (Синонім: *прийом генералізації*). Наприклад: *bath tube* — “броня”. Переклад сленгізму *bath tube* українським еквівалентом “броня” є генералізованим, бо як відомо “*bath tube*” означає “БМП”, тоді як українське “броня” — будь-який броньований транспортний засіб. Генералізований

переклад є поширеним серед перекладу сленгізмів, але він передбачає певні неточності, пов'язані із передачею денотативного значення.

2.2.5. Гіпонімічна підстановка (гіпонім)

Гіпонімічна підстановка — прийом перекладу, діаметрально протилежний гіперонімічній підстановці. Полягає в тому, що одиниця-сленгізм передається українським відповідником із більш вузьким значенням. (Синонім: *прийом конкретизації*). Наприклад: *shank's mare* — “*трьошка*” (*крос 3 км*). Англомовний військовий сленгізм *shank's mare* має ширше значення — *забіг на великі дистанції*, ніж його український еквівалент “*трьошка*” (*лише “забіг на 3000 м”*). Подібно гіперонімічній підстановці цей прийом також несе із собою чимало неточностей у передачі переважно денотативного значення.

2.3 Переклад сленгізмів способом трансформації

Серед трансформацій, до яких доводиться вдаватися перекладачеві, можна виділити лексичні та граматичні. Однак у практиці перекладу граматичні трансформації, як правило, поєднуються з лексичними, адже в багатьох випадках зміна конструкції речення спричиняється не граматичними, а лексичними причинами. “Поділ складних випадків перекладу на граматичні та лексичні явища — досить умовний, адже в кожній мові граматичне тісно пов'язане з лексичним і спосіб передачі в перекладі граматичних форм і конструкцій нерідко залежить від їх лексичного наповнення” [Карабан 1997, С.12]. Існують декілька класифікацій перекладацьких перетворень. Наприклад, Я.І. Рецкер виділяє сім різновидів лексичних трансформацій: диференціація значень, конкретизація значень, генералізація значень, смисловий розвиток, антонімічний переклад, цілісне перетворення, компенсація втрат у процесі перекладу [Рецкер, С.39]. Трансформації називають “сутністю професії перекладача” [Миньяр-Белоручев, С. 58].

Іноді вживають поняття “*туди* перекладацьких трансформацій” [Латишев 2001, С.252–261]. Л.С. Бархударов зводить всі перекладацькі трансформації до чотирьох елементарних типів: перестановки, заміни, додавання, опущення [Бархударов 1975, С.190]. Перекладацькі лексичні трансформації, за визначенням проф. Карабана В.І., це різного роду заміна лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із врахуванням норми мови перекладу та мовленнєвих традицій культури мови перекладу [Карабан 1999, С.37].

Трансформація як *спосіб* перекладу об'єднує різні *прийоми*. Так, наприклад, виділяють конкретизацію, генералізацію, антонімічні заміни, компенсацію та інші [Львовская 1985, С.189]. Розглянемо інші прийоми, які можна використати для перекладу англійських військових сленгізмів.

2.3.1. Антонімічний переклад

Антонімічний переклад — комплексна лексико-граматична заміна, яка полягає у трансформації стверджувальної структури сленгізму в заперечну і навпаки. (Синонім: *прийом антонімічних замін*). Основна умова застосування цього прийому зводиться до такого: значення антонімів не повинно бути суперечним, вони мають виражати одне родове поняття. Наприклад: *sad sack* — *ірон.* “*неперевершений вояка*”, “*рейнджер*”; *Every soldier has the marshal's baton in his knapsack* — *Який солдат не мріє стати генералом?* Сленгізм *sad sack*, який за змістом означає *поганий, ні на що не здатний солдат* і несе негативний відтінок, передається українським “*неперевершений вояка*”, що за зовнішньою формою є начебто позитивним означенням, але фактично теж має негативну конотацію. Приказка, що в англійській мові має форму ствердження, передається українською мовою як запитання.

2.3.2. Описовий переклад

Описовий переклад - передача сленгізму за допомогою змінного сполучення слів. Такий прийом перекладу передбачає описове пояснення сленгізму українською мовою і зберігає, в основному, лише її денотативне значення. Іноді цей прийом називають *дескриптивним перекладом*:

dap *особливий довготривалий вид вітання та потискання обох рук, яким користуються солдати афро-карибського походження (може тривати до 10 хв)*

Dear John letter *лист солдату в армію від його дівчини, яка повідомляє про те, що розлюбила його*

2.3.3 Калькування

Калькування — прийом перекладу, коли структурно-семантичні моделі англійської мови відтворюються поелементно (повністю чи частково) лексичними засобами української мови. Такий прийом перекладу можливий не так часто. Він, хоча і зберігає стилістичне забарвлення оригіналу, але може бути повністю незрозумілим українському адресату, тому його доречно застосовувати лише тоді, коли одержувач перекладу знайомий з таким сленгізмом або ж чув про нього і знає його денотативне значення. В іншому випадку тут не обійтися без додаткових пояснень. Прикладами такого способу перекладу можуть бути метонімічні сленгізми:

blue helmets “блакитні шоломи”

green berets “зелені берети”

2.4 Метод комбінованого перекладу сленгізмів

2.4.1. Частковий еквівалент + описовий (дескриптивний) переклад

Частковий еквівалент + описовий (дескриптивний) переклад — це такий прийом перекладу сленгізму, коли навіть за наявності повного чи часткового

його еквівалента подається його додаткове описове пояснення, наприклад: *AWOL* — “самохід”, “стати на ліжжі” (самовільна відлучка із військової частини); *атто хитпер* – “пушкар”; “ствольник” (артилерист). Такий прийом застосовується переважно тоді, коли адресат не володіє еквівалентними одиницями сленгізму і не розуміє їхнього значення. В такому випадку необхідно пояснити це значення, інакше “перекладений” сленгізм може так і залишитися незрозумілим для одержувача.

2.4.2. Калькування + описовий (дескриптивний) переклад

Калькування + описовий (дескриптивний переклад) — це такий прийом перекладу сленгізмів, коли вони передаються за допомогою калькування, але при цьому їхнє значення ще й пояснюється, здебільшого у дужках. Наприклад: *sea bees* — “морські бджілки” (інженери — будівельники ВМС); *freedom bird* — “пташка свободи” (літак, яким доставлялися американські солдати додому із В'єтнаму). Такий прийом перекладу є достатньо адекватним, за допомогою нього відтворюється як денотативне, так і конотативне значення сленгізму.

2.5 Особливості перекладу сленгізмів-скорочень

Під сленгізмами-скороченнями ми розуміємо переважно розмовні скорочення (аббревіатури й акроніми), що є ненормативними, несуть додаткові конотації, та є бар'єром двомовної комунікації. До сленгізмів-скорочень належать як аббревіатури, так і акроніми. Аббревіатури — це складноскорочені слова, що складаються із початкових, серединних, кінцевих елементів (морфем) слова чи словосполучення. Акроніми — це скорочені слова, утворені із початкових літер чи початкових елементів словосполучень і подібні або збігаються за формою із звичайними словами, які вживаються в усному мовленні за нормою вимови, що є прийнятою для звичайних слів: *КР* — *наряд по “столовці”*, *наряд по їдальні* (<*kitchen police*); *obof* — *старослужбовець-контрактник* (< *old bugger over forty*).

Слід зазначити, що сленгізми-скорочення майже ніколи не розшифровуються в усному мовленні, тому навіть візуально добре знайомі скорочення при усному сприйнятті можуть мати неочікувану форму вираження й створювати бар'єр мовної комунікації — наприклад, перекладач знає певний сленгізм, але не впізнає його через те, що він має неочікувану (звукову, а не літерну) форму вираження, чи навпаки. До того ж, складність перекладу сленгізмів-скорочень полягає у важкості підбору українського еквівалента, що повністю збігається з висхідним сленгізмом за формою — тобто перекласти англomовне скорочення вдалим за змістом і формою українським скороченням вдається не часто. Якщо переклад такого сленгізму, як *C-rats* українським “сухпай” і можна вважати більш-менш адекватним за змістом і формою, то передачу інших сленгізмів можна здійснити, головним чином, лише частковими українськими еквівалентами, що не мають форми скорочення: *obof* – “дід” (<*old bugger over forty*); *heli/helo* — “борт”; “вертушка”.

Переклад англomовних військових сленгізмів-скорочень має деякі особливості в порівнянні із загальноприйнятими прийомами. На нашу думку, прийом транслітерації є небажаним (передача американського військового сленгізму-скорочення українськими літерами). Прийом транскрипції є можливим лише у деяких випадках, а саме – для добре відомих скорочень, наприклад: *GI Jane* – *Джи-Ай Джейн* (жінка-військовослужбовець). Саме тому, найбільш поширеним є описовий переклад. Зазвичай цей прийом використовують для передавання значення військового сленгізму-скорочення. При цьому обов'язково враховують ситуацію (контекст) для корегування перекладу. Описовий переклад сленгізму-скорочення, як правило, супроводжується додатковими поясненнями. Наприклад: *ops* – “оператор” (офіцер оперативного відділу штабу); *C-med* – *медрота*; *to DX* – “замочити”, “кокнутти”, *вбити*; *FAG* – *груб*. “пушкар”, артилерист; *LT* – *летьоха*, лейтенант; *FIGMO* – “по барабану”, “пофігу”, байдуже; *heli* – *борт*.

2.6. Особливості перекладу військової сленгової фразеології

Питому вагу військового жаргону складає військова фразеологія — військові фразеологізми, крилаті вислови, прислів'я, приказки, афоризми, ідіоматичні та сталі сполучення. Проте питання військової фразеології в сучасній лінгвістиці й перекладознавстві ще не досліджено, існує лише загальна характеристика військової фразеології у праці Г.О. Судзіловського [Судзиловский, с. 36–37].

У дослідженні питання складу військової сленгової фразеології ми спираємося на погляди О.В. Куніна [Кунін], Р.П. Зорівчак [Зорівчак 1983], Н.Я. Грипас [Грипас, с.137–140], І.Б. Голуб [Голуб, с.110–127], Я. Баран [Баран], Б.М. Ажнюка [Ажнюк], А.І. Альохіної [Алехина], В.П. Жукова [Жуков].

В нашій роботі під військовим сленговим фразеологізмом ми маємо на увазі одиницю, що визначається як лексико-граматична єдність двох і більше нарізно оформлених компонентів, граматично оформлених за моделлю словосполучення чи речення, що відтворюється в мові за традицією, автоматично, вживається переважно у військовому середовищі та має у плані змісту сленгові конотації — додаткові семантичні або стилістичні відтінки: ненормативність, неформальність, функціональна обмеженість, фамільярність, пейоративність тощо.

Висока популярність і поширеність військової сленгової фразеології не тільки у військовому, а й у “цивільному” середовищі, значною мірою завдячує симбіозу лаконічної форми та семантико-прагматичного значення цих одиниць, у яких поєднується яскраве емоційно-експресивне забарвлення з морально-повчальними мотивами та корпоративно-психологічними чинниками. У питаннях перекладу фразеологізмів за основу взято погляди перекладознавців О.В. Куніна [Кунін], Я.Й. Рецкера [Рецкер], А.В. Федорова [Федоров], О.Д. Швейцера [Швейцер], В.Н. Комісарова [Комиссаров], Л.С. Бархударова [Бархударов], С. Влахова і С. Флоріна [Влахов], В.М. Крупнова [Крупнов], Р.П. Зорівчак [Зорівчак], О.І. Чердніченка

[Чередніченко 1995], І.В. Корунця [Корунець], С.Г. Скороходько [Скороходько] та ін. Особливості перекладу фразеологізмів також розглядаються в працях Б.М. Ажнюка [Ажнюк], Н.М. Алесіної [Алесіна], І.В. Ковальської [Ковальська 1999; 2001].

Можна запропонувати два способи перекладу військових сленгових фразеологізмів: фразеологічний та нефразеологічний переклад. “Фразеологічний переклад передбачає використання в тексті перекладу стійких одиниць різного ступеня близькості між одиницею вихідної мови і відповідною одиницею мови перекладу — від повного й абсолютного еквівалента до приблизного фразеологічного відповідника” [Влахов, с. 233]. “Нефразеологічний переклад відтворює фразеологічну одиницю за допомогою лексичних, а не фразеологічних засобів. Його зазвичай використовують тільки переконавшись, що не можна скористатися жодним еквівалентом чи аналогом. Такий переклад, беручи до уваги навіть компенсаційні можливості контексту, важко назвати повноцінним: завжди є деякі втрати (образність, експресивність, конотації, афористичність, відтінки значень), що примушує перекладачів звертатися до нього тільки у разі крайньої необхідності” [ibid, с.238].

Переклад за допомогою прямого відповідника (повного фразеологічного еквівалента) використовується у разі наявності еквівалентного українського військового фразеологічного звороту, що збігається з англійським і за змістом, і за образною основою, наприклад:

<i>The commander is always right.</i>	– Командир завжди правий.
<i>The easy way is always mined.</i>	– Найкоротший шлях завжди заміновано.
<i>No combat ready unit has ever passed inspection.</i>	– Жоден боєдатний підрозділ не готовий до стройового огляду.
<i>No inspection ready unit has ever passed combat.</i>	– Жоден готовий до стройового огляду підрозділ не готовий до бою.
<i>I'll make it happen!</i>	– Буде зроблено!

Такий прийом перекладу, на нашу думку, є найбільш вдалим, оскільки є здатним зберегти семантику, образність і експресивність висхідного сленгового фразеологізму.

У сучасному перекладознавстві вважається, що переклад фразеологічних одиниць, які мають прямі відповідники (фразеологічні еквіваленти) в іншій мові, особливих труднощів не викликає і може бути зведений до простої підстановки відповідного ідіоматичного виразу замість фразеологічного звороту іншої мови. Проте, до повних фразеологічних еквівалентів висуваються надзвичайно суворі вимоги. Наприклад, С. Влахов і С. Флорін вважають, що фразеологічний еквівалент має бути “рівноцінним одиниці, що перекладається, за всіма показниками”; незалежно від контексту мати ті самі денотативні й конотативні значення; між співвідносними фразеологічними одиницями не повинно бути різниці щодо смислового змісту, стилістичної віднесеності, метафоричності та емоційно-експресивного забарвлення. Вони повинні мати майже однаковий компонентний склад, низку однакових лексико-граматичних показників: сполучуваність, належність до однієї граматичної категорії, вживаність, зв'язок з контекстними словами-спутниками тощо, не мати національного колориту [Влахов, С. 233].

За таких умов, а також враховуючи об'єктивні розбіжності щодо кількості зафіксованих військових сленгових фразеологічних одиниць в англійській та українській мовах, повних еквівалентів для англійських військових сленгових фразеологізмів дуже мало. В перекладознавстві також існує поняття “фразеологічних конгруентів” (Р.П. Зорівчак), що відрізняються від повних еквівалентів лише наявністю невеликих лексико-граматичних розбіжностей, зумовлених особливостями систем і норм зіставляваних мов [Зорівчак, С.62-63].

Переклад за допомогою часткового відповідника (часткового фразеологічного еквівалента або аналога) використовують у випадку, коли в цільовій мові існує сленгова фразеологічна одиниця, що за значенням адекватна вихідній, але за образною основою відрізняється від неї цілком чи

частково, наприклад: “*Cuff'em and stuff'em*” – “Забирай усіх, а потім розберемося”, “*Tram-buy – vivotz!*”; “*Dear John letter*” – “Геть з очей і з серця киш!”; “*high speed, low drag*” – “як по маслу”; “*cock-and-bull story*” – “казка про білого бичка”.

У науковій літературі вважається, що фразеологічні аналоги здатні повноцінно передавати семантику фразеологічних одиниць, що перекладаються, а випадки перекручування змісту оригіналу при використанні фразеологічних аналогів (коли підібраний перекладачем фразеологічний відповідник з точки зору семантики не є рівноцінним оригінальному фразеологічному звороту і через це приводить до відчутних смислових зміщень в текстах оригіналу і перекладу) трапляються рідко.

Частковий фразеологічний еквівалент поступається повному лише в тому, що відрізняється від вихідної фразеологічної одиниці за якимось із показників: неоднаковий лексико-семантичний зміст окремих компонентів, незначні зміни форми, синтаксичної побудови, різні образні основи.

Описовий переклад військових сленгових фразеологізмів застосовується тоді, коли в цільовій мові відсутні сленгові фразеологічні еквіваленти й аналоги. Фундаментальне визначення цього прийому перекладу знаходимо в праці проф. Р.П. Зорівчак. Дескриптивний переклад – це “відтворення фразеологізмів – одиниць мови – описово, вільними, неусталеними словосполученнями, утвореними на рівні мовлення, або монологічними, семантично — та зрідка стилістично — хоча б певною мірою рівновартісними висловами оригіналу” [Зорівчак, С.119]. Цей прийом перекладу також називають способом передачі змісту англійського звороту вільним словосполученням [Кунін 1984, С.10].

Ми переконані, що при використанні цього прийому перекладач (особливо письмовий) має ставити завдання-максимум — прагнути створити власний фразеологізм-аналог або пристосувати до контексту вже існуючий фразеологізм шляхом зміни структури, додавання нових компонентів, комбінування з двох одиниць однієї — тобто намагатись відтворити

семантичне значення вихідної сленгової фразеологічної одиниці засобами саме лексико-фразеологічного перекладу, напр.: *“Saddam happens”* – *“У сім’ї не без Саддама”*; *“Teamwork is essential. It gives the enemy other people to shoot at”* – *“Злагожденість підрозділу на полі бою конче необхідна. Це дає противнику можливість стріляти в когось іншого”*.

Антонімічний переклад (передача негативного значення за допомогою стверджувальної конструкції чи навпаки, напр.: *“hold cheap”* – *“не дорожити”*; *“Friendly fire isn’t.”* – *“І від вогню своїх краще сховатись”*; *“Recoilless rifles aren’t.”* – *“Безвідкатні гармати відкочуються”*).

Калькування. Англomовні військові сленгові фразеологізми, що не мають українських прямих фразеологічних відповідників, часто піддаються дослівному перекладу. Утворені в результаті цього фразеологічні кальки не тільки повноцінно відтворюють семантику оригінального фразеологічного звороту, а й зберігають у перекладі лексичне значення і образність компонентів звороту.

Цьому в деякій мірі сприяють і деякі нелінгвістичні фактори: схожість культур, багатьох понять і уявлень як результат тривалого мовного контакту й постійного спілкування носіїв мов. Як зазначає О.І. Чередніченко, “в історії природних людських мов практично неможливо відшукати випадок, коли б одна мова розвивалася, не вступаючи у контакти з іншими мовами світу” [Чередніченко 1995, С.99].

Не всі випадки дослівної передачі військових сленгових фразеологізмів можна розглядати як фразеологічні кальки. Класичною умовою, що забезпечує можливість створення фразеологічних кальок (тобто передачі англomовних фразеологічних одиниць за допомогою їх дослівного перекладу) слід вважати наявність у запропонованому відповіднику метафоричної образності, що впливає з лексичних значень його компонентів і аналогічно сприймається носіями іншої мови. Не піддаються калькуванню ті військові сленгові фразеологізми, компоненти яких містять національно-історичні чи побутові реалії.

Відомі вчені-перекладознавці вважають, що калькування можливе лише тоді, коли дослівний переклад може донести до читача справжній зміст усього фразеологізму (а не значення його складових частин). Це має місце, по-перше, стосовно образних фразеологічних одиниць, головним чином фразеологічних єдностей, які зберегли достатньо свіжу метафоричність; по-друге, калькувати можна ряд прислів'їв і, в першу чергу, таких, які не мають підтексту. По-третє, можна передавати деякі стійкі порівняння, але тільки переконавшись, що носії мови перекладу сприйматимуть їх правильно [Влахов, С. 239–240].

Комбінований переклад застосовують у випадках, коли перекладацький аналог не цілком передає значення військового фразеологізму або ж має інший специфічний колорит місця й часу. Як правило, спочатку наводять калькований переклад, а потім (у дужках або через кому чи крапку з комою) описовий переклад для порівняння чи додаткового пояснення. Іноді подібний переклад називають уточнюючим. Напр.: *Jeep on steroids* – *джип на стероїдах* (назва армійської моделі джипу “Хамер”); *dance of whales* – “танок китів” (маневр нафтових танкерів для формування конвою);

Отже, можна зробити висновок, що адекватними перекладними відповідниками фразеологізмів часто виявляються не тільки фразеологічні, а й змінні словосполучення і речення. Загальний принцип передачі фразеологізму, як і будь-якої одиниці перекладу, полягає у віднаходженні (або створенні) серед лексико-фразеологічних засобів цільової мови адекватної семантико-стилістичної відповідності для одиниці вихідної мови.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

Переклад англomовних військових сленгізмів, що є субстандартними одиницями з акцентутованим експресивно-емоційним компонентом, зтикається за низкою труднощів через поєднання мовних (лексико-семантичних, структурно-морфологічних, функціонально-стилістичних) та

позамовних (культурних, історичних, країнознавчих, соціальних, політико-актуальних, психологічних) особливостей.

Переклад англомовних військових сленгізмів способом підстановки передбачає використання прийомів простої, вибіркової, контекстуально-ситуативної та узуальної підстановки за допомогою таких відповідників - українських військових сленгізмів: повних еквівалентів (*base rat* – *тилова криса*, *тиловик*), часткових еквівалентів/аналогів (*black book* – *чорний список*), контекстуальних відповідників (*stand-and-wait ceremony* – “*ностояли - почекали*” (*шукування для інструктажу*)), гіперонімів (*bath tube* - *броя*) і гіпонімів (*shank's mare* — *трьошка* (*крос 3 км*)).

Серед трансформацій, до яких доводиться вдаватись перекладачеві під час перекладу англомовних військових сленгізмів, можна виділити лексичні та граматичні. Трансформація як спосіб перекладу об'єднує різні прийоми, а саме: антонімічний переклад (*sad sack* – *ірон. неперевершений вояка*), описовий переклад (*Dear John letter* – *лист солдату в армію від його дівчини, яка повідомляє про те, що розлюбила його*); калькування (*green berets* – *зелені берети*).

Часто структура та семантика англомовного військового сленгізму потребує залучення комбінованих методів перекладу, а саме надання часткового еквіваленту + описового перекладу, наприклад *AWOL* – *самохід, стати на ліжжі* (*самовільна відлучка із військової частини*); калькування + описового перекладу (*freedom bird* – *пташка свободи* (*літак, яким доставлялися американські солдати додому із В'єтнаму*)).

Окрему перекладацьку проблему становлять сленгізми-скорочення (абревіатури й акроніми), що є ненормативними, несуть додаткові конотації та є бар'єром двомовної комунікації. Сленгізми-скорочення майже ніколи не розшифровуються в усному мовленні, тому навіть візуально добре знайомі скорочення при усному сприйнятті можуть мати неочікувану форму вираження й створювати бар'єр мовної комунікації — наприклад, перекладач знає певний сленгізм, але не впізнає його через те, що він має неочікувану

(звукову, а не літерну) форму вираження, чи навпаки. Складність перекладу сленгізмів-скорочень полягає у важкості підбору українського еквівалента, що повністю збігається з висхідним сленгізмом за формою — тобто перекласти англomовне скорочення вдалим за змістом і формою українським скороченням вдається не часто. Переклад англomовних військових сленгізмів-скорочень має деякі особливості в порівнянні із загальноприйнятими прийомами. На нашу думку, прийом транслітерації є небажаним (передача англomовного військового сленгізму-скорочення українськими літерами). Прийом транскрипції є можливим лише у деяких випадках, а саме – для добре відомих скорочень, наприклад: *GI Jane* – *Джи-Ай Джейн* (жінка - *військовослужбовець*). Саме тому, найбільш поширеним є описовий переклад, що, зазвичай, супроводжується додатковими поясненнями. Наприклад: *ops* – “оператор” (офіцер оперативного відділу штабу); *C-med* – *медрота*.

Питому вагу військового жаргону складає військова фразеологія - військові фразеологізми, крилаті вислови, прислів'я, приказки, афоризми, ідіоматичні та сталі сполучення. Існує два способи перекладу військових сленгових фразеологізмів: фразеологічний та нефразеологічний переклад. Переклад за допомогою прямого відповідника використовується у разі наявності еквівалентного українського військового фразеологічного звороту, що збігається з англійським і за змістом, і за образною основою, наприклад: *The commander is always right.* – *Командир завжди правий*. Переклад за допомогою часткового відповідника використовують у випадку, коли в цільовій мові існує сленгова фразеологічна одиниця, що за значенням адекватна вихідній, але за образною основою відрізняється від неї цілком чи частково, наприклад: *“Cuff'em and stuff'em”* – *“Забирай усіх, а потім розберемося”*. Описовий переклад військових сленгових фразеологізмів застосовується тоді, коли в цільовій мові відсутні сленгові фразеологічні еквіваленти й аналоги: *“Teamwork is essential. It gives the enemy other people to shoot at”* – *“Злагодженисть підрозділу на полі бою конче необхідна. Це дає противнику можливість стріляти в когось іншого”*. Комбінований переклад

застосовують у випадках, коли перекладацький аналог не цілком передає значення військового фразеологізму або ж має інший специфічний колорит місця й часу (*dance of whales* – “танок китів” (маневр нафтових танкерів для формування конвою)).

ВИСНОВКИ

В ході дослідження встановлено, що військовий сленг – це лексичний шар, що вживається для позначення військових понять, насамперед у Збройних силах англомовних країн. знаходиться поза межами літературної мови і має яскраво виражені оціночні, експресивні та емоційні конотації. Існує низка відмінностей у вживанні військового сленгу представниками різних англомовних країн. Сленгу властиві евфемізація, дисфемізація, іронія, гумор, алюзія до вульгарних понять, дуже живі та образні метафори і, у меншому ступені, метонімія, каламбур, мовна гра, гіпербола, багата синонімія. Сленг поповнюється запозиченнями з арго злочинців, а також іншомовними запозиченнями; сленг часто використовує еліпсис та скорочення.

Військові сленгізми мають досить широкий тематичний обсяг, а саме, вони описують: міжособистісні відносини (повсякденні взаємини між військовослужбовцями; взаємини між військовослужбовцями залежно від звання, посади, виду збройних сил, роду військ; ставлення до військовослужбовців та цивільного населення інших держав; Діяльність військовослужбовців (повсякденна діяльність, побут військовослужбовців; діяльність під час бойових дій та навчань; звільнення та вільний час); Військовослужбовця і навколишній світ (їжа; одяг та обмундирування; озброєння та бойова техніка; стан здоров'я, частини людського тіла; настрої, психічний стан).

Військова лексика поповнюється переважно за рахунок словотвору, утворення стійких словосполучень та іншомовних запозичень. Три основні шляхи поповнення складу військового англомовного сленгу за рахунок використання внутрішньомовного ресурсу – семантична деривація, морфологічні способи словотвору (словоскладання; афіксація; скорочення; конверсія; звуконаслідування; фразеологізація). Окрему групу поповнення військового жаргону становлять запозиченням, які можна розділити на підгрупи: іншомовні запозичення (з мов, що обслуговують території

військових контактів англомовних країн), та внутрішньомовні запозичення з діалектів чи національних варіантів мов, жаргонні запозичення.

Наразі відсутні англо-українські словники загального сленгу, не кажучи вже про англо-українські словники військового сленгу. Це, на думку фахівців, це пов'язано з тим, що існують певні об'єктивні труднощі, з якими стикаються укладачі словників субстандартної лексики та інших типів нелітературного мовлення. Переклад англомовних військових сленгізмів, що є субстандартними одиницями з акцентульованим експресивно-емоційним компонентом, зтикається за низкою труднощів через поєднання мовних (лексико-семантичних, структурно-морфологічних, функціонально-стилістичних) та позамовних (культурних, історичних, країнознавчих, соціальних, політико-актуальних, психологічних) особливостей.

Переклад англомовних військових сленгізмів способом підстановки передбачає використання прийомів простої, вибіркової, контекстуально-ситуативної та узуальної підстановки за допомогою таких відповідників - українських військових сленгізмів: повних еквівалентів, часткових еквівалентів/аналогів, контекстуальних відповідників, гіперонімів й гіпонімів.

Серед трансформацій, до яких доводиться вдаватись перекладачеві, можна виділити лексичні та граматичні. Трансформації як спосіб перекладу англомовних військових сленгізмів, об'єднує різні прийоми, а саме: антонімічний переклад; калькування; комбіновані методи перекладу, а саме надання часткового еквіваленту + описового перекладу; калькування + описового перекладу.

Окрему перекладацьку проблему становлять сленгізми-скорочення (аббревіатури й акроніми), що є ненормативними, несуть додаткові конотації та є бар'єром двомовної комунікації. Складність перекладу сленгізмів-скорочень полягає у важкості підбору українського еквівалента, що повністю збігається з висхідним сленгізмом за формою. Переклад англомовних військових сленгізмів-скорочень має деякі особливості - прийом транслітерації є небажаним (передача англомовного військового сленгізму-скорочення

українськими літерами). Прийом транскрипції є можливим лише у деяких випадках, а саме – для добре відомих скорочень, наприклад. Саме тому, найбільш поширеним є описовий переклад, що, зазвичай, супроводжується додатковими поясненнями.

Питому вагу військового жаргону складає військова фразеологія (крилаті вислови, прислів'я, приказки, афоризми, ідіоматичні та сталі сполучення). У разі наявності еквівалентного українського військового фразеологічного звороту використовується переклад за допомогою прямого відповідника, що збігається з англійським і за змістом, і за образною основою. Переклад за допомогою часткового відповідника використовують у випадку, коли в цільовій мові існує сленгова фразеологічна одиниця, що за значенням адекватна вихідній, але за образною основою відрізняється від неї цілком чи частково. Описовий переклад військових сленгових фразеологізмів застосовується тоді, коли в цільовій мові відсутні сленгові фразеологічні еквіваленти й аналоги. Комбінований переклад застосовують у випадках, коли перекладацький аналог не цілком передає значення військового фразеологізму або ж має інший специфічний колорит місця й часу.

Зважаючи на новітні геополітичні умови 2022 року, спровоковані вторгненням росії як країни агресора на територію незалежної України, враховуючи військову й інформаційну підтримку нашої держави з боку країн НАТО, можна передбачити інтенсифікацію подальшої співпраці і комунікації між військовим на різних рівнях. Саме цей факт робить актуальним та перспективним подальше дослідження субстандартних військових мовних одиниць, зокрема специфіку їх перекладу українською мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ажнюк Б.М. Англійська фразеологія у культурно-етнічному висвітленні / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О.Потебні; Відп. ред. Ю.О.Жлуктенко. К.: Наук, думка, 1989. 136 с.
2. Алесіна Н.М. Теорія і практика перекладу. К., 1993. 204 с.
3. Алёхина А.И. Фразеологическая единица и слово: К исследованию фразеологической системы. Минск: Изд-во БГУ, 1979. 152 с.
4. Антрушина Г.Б., Афанасьева О.В., Морозова Н.Н. Лексикология английского языка. Москва: Дрофа, 2000. 208 с.
5. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка. Москва: Высшая школа, 1959. 318 с.
6. Баран Я.А. Фразеологія у системі мови. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. 175 с.
7. Бархударов Л. С. Язык и перевод. М., 1975. 260 с.
8. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2004. 344 с.
9. Белова І.В., Павлова Ю.Є. Лексико-семантичні особливості військового сленгу в американському варіанті англійської // Вісник Південно-Уральського державного університету. Сер. Лінгвістика. 2008. № 1 (101). С. 33-38.
10. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе: Моногр. 2-е изд., испр. и доп. М.: Высш. шк., 1986. 416 с.
11. Гальперин И.Р. О термине сленг. Вопросы языкознания. Москва: Изд-во АН СССР, 1956. Вып. № 6. С. 107–114.
12. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка. Москва: Высшая школа, 1956. 218 с.
13. Гинзбург З. Лексикология английского языка. Москва : Высшая школа, 1979. 269 с.

14. Голуб И.Б. Фразеология // Розенталь Д.Э., Голуб И.Б., Теленкова М.А. Современный русский язык. М.: Рольф, 2001. 227с.
15. Горшков П.А. Сленг хакеров и геймеров в Интернете: дисс. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.19 / Московский государственный областной университет. Москва, 2007. 173 с.
16. Грипас Н.Я. Фразеологія // Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я. Плющ, С.П. Бевзенко, Н.Я. Грипас та ін.; За ред. М.Я. Плющ К.: Вища шк., 2001. 140 с.
17. Жуков В.П. Семантика фразеологических оборотов. М.: Просвещение, 1978. 160 с.
18. Захарчук О.А. Универсальные характеристики и национально-культурная специфика военного жаргона : дис. ... канд. филол. наук. Челябинск, 2007. 199с.
19. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія. Львів, 1983. 127 с.
20. Зорівчак Р.П. До методології вивчення фразеологічних одиниць у контрастивних дослідженнях // Нариси з контрастивної лінгвістики: Зб. наук. праць. К.: Наук. думка, 1979. С. 51-65.
21. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад: На матеріалі англомовних перекладів української прози. Львів, 1989. 216 с.
22. Зорівчак Р.П. Твори Тараса Шевченка на сторінках "The Ukrainian Canadian" (1947–1984) // Теория и практика перевода. Республиканский межведомственный научный сборник. 1984. — Вып. 11. С. 10-22.
23. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою). Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1983. 127 с.
24. Игнатов А.А., Митчелл П.Дж. Кокни уходящий: положение рифмованного сленга кокни в современном английском обществе // Вестник Томского государственного университета. 2013. № 374. С. 68–70.

25. Карабан В.І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Ч.1. Граматичні труднощі. К.: Політична думка, 1997. — 302 с.
26. Карабан В.І. Посібник-довідник з перекладу наукової і технічної літератури на українську мову. Ч.2 Термінологічні і жанрово-стилістичні труднощі. Київ-Кременчук, 1999. 252 с.
27. Ковальська І.В. Колористика як перекладознавча проблема (на матеріалі українських і англійських художніх текстів): Дис... канд. філол. наук: 10.02.16. К., 2001. 228 с.
28. Ковальська І.В. Особливості перекладу фразеологічних одиниць з компонентом кольору (на матеріалі творів української та англійської художньої літератури і їхніх перекладів) // Мова та історія: Зб. наук. праць. 1999. Вип.55–56. С.41–49.
29. Комиссаров В.Н. Лингвистика перевода. М., 1980.
30. Коровушкин В.П. Сокращения в англоязычном военном жаргоне. Автореф. дис... канд. филол. наук. Ленинград, 1989. 16 с.
31. Коровушкин В.П. Семантические характеристики военных социолектизмов в английском, немецком и русском языках (и опыт сопоставительного анализа) // Научно-методические материалы. Вып. 3. Военная терминология. Житомир: ВУР ПВО, 1991. - С. 12-14.
32. Коровушкин В.П. Русский военный жаргон XVIII-XX вв. // Новый часовой. 1994. №2. С. 76–81.
33. Коровушкин В.П. Лексика военного социолекта как объект дериватологического анализа (на материале английского языка) // Совершенствование методов преподавания иностранных языков в военном вузе: Материалы научно-методической конференции. СПб.: ВИСИ, 1996. С. 30-31.
34. Коровушкин В.П. Военный «подъязык» как экзистенциальная форма языка // XV Межвузовская военно-научная конференция: Тезисы докладов и сообщений. Ч. I. Череповец: ЧВНИРЭ, 2002. С. 97-99.

35. Коровушкин В.П. Лексическа систем военного подъязыка // XV Межвузовска военно-научна конференция: Тезис докладов и сообщений. Ч . I. Череповец: ЧВИИРЭ, 2002. С. 99-102.
36. Коровушкин В.П. Нестандартная лексика в английском и русских военных подъязыках // Вестник Оренбургского государственного университета. 2003. №4. С. 53-59.
37. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) / За ред. Тереха О.І. Вінниця: Нова книга, 2000. 448 с.
38. Крупнов В. Н. В творческой лаборатории переводчика. М., 1976. 192 с.
39. Кунин А. В. Английская фразеология (теоретический курс). М., 1970.
40. Кунин А. В. Фразеология современного английского языка. М., 1972.
41. Кунин А.В. Введение. Перевод // Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь / Лит. ред. М.Д. Литвинова. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Рус. яз., 1984. С. 3-10.
42. Лазаревич С.В. Лексика и фразеология русского военного жаргона: Семантико-словообразовательный анализ: дис. ... канд. филол. наук. Н. Новгород, 2000. 189 с.
43. Латышев Л.К. Перевод: проблемы теории, практики и методики преподавания. М.: Просвещение, 1988. 212 с.
44. Латышев Л.К. Технология перевода. Уч. пос. по подготовке переводчиков (с нем. яз.).М.: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2001. 280 с.
45. Лінгвістичний енциклопедичний словник М.: Рад. енциклопедія, 1990. 611 с.
46. Львовская З.Д. Теоретические проблемы перевода. М., 1985. 232 с.
47. Миньяр-Белоручев Р.К. Как стать переводчиком? М.: Готика, 1999. 176 с.
48. Митчелл П.Дж. Английский военный сленг: понятие, способы образования, тематическая классификация // Язык и культура. 2014а. № 3 (27). С. 64-73.

49. Митчелл П.Дж., Ахтамбаев Р.П., Игнатов А.А. Влияние военных контактов на французские заимствования в английский язык // Язык и культура. 2014б. № 2 (26). С. 69-73.
50. Попович А. Проблемы художественного перевода. М., 1980. 175с.
51. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. М.: Междунар. отношения, 1974. 216 с.
52. Рожанский Ф.И. Сленг хиппи: Материалы к словарю / Ф. И. Рожанский. СПб.: Изд-во Европ. Дома, 1992. 63 с.
53. Селіванова О.О. Основи теорії мовної комунікації. Черкаси: Видавництво Чабаненко Ю.А., 2011. 350 с.
54. Скороходько С.Г. Французька фразеологія та її відповідники // Мовні і концептуальні картини світу: Мови, культури та переклад у контексті Європейського співробітництва.— Зб. наук. праць К.: Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2001. С. 433-436.
55. Скребнев Ю.М., Кузнец М.Д. Стилистика английского языка. Ленинград: Радуга, 1960. 324 с.
56. Ставицька Л.О. Аргю, жаргон, сленг. Київ: Критика, 2005. 462 с.
57. Судзиловский Г.А. К вопросу о «сленге» в английской военной лексике. (Специфическая часть эмоционально-окрашенного слоя английской военной лексики): Автореф. ис...канд. филол. наук. Калинин, 1954. 19 с.
58. Судзиловский Г.А. Сленг – что это такое? Английская просторечная военная лексика. Англо-русский словарь военного сленга. М.: Воениздат, 1973. 181 с.
59. Федоров А.В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для ин-тов и фак. иностр. яз. М.: Высш. шк., 1983. 303 с.
60. Флорин С. Чем словари не удовлетворяют переводчика? // Мастерство перевода. 1974. С. 381–401.
61. Хомяков В.А. Введение в изучение сленга – основного компонента английского просторечия. Вологда: Министерство просвещения ОС ФСР Вологодского гос. пед. ин-та, 1971. 381 с.

62. Чередниченко А.И. Лексико-семантические и прагматические вопросы перевода с французского языка.— К., 1978.— 52 с.
63. Чередниченко О.І. Взаємодія мов, двомовність і мовленнєва культура // Мови європейського культурного ареалу: розвиток і взаємодія / О.І. Чередниченко та ін. К.: Довіра, 1995. С. 99–110.
64. Чередниченко О.І., Коваль Я.Г. Теорія і практика перекладу. Французька мова: Підручник для студ. ін-тів і фак. іноземних мов. К.: Либідь, 1995. 319 с
Чередниченко О.І. Міжкультурні аспекти перекладу // Мовні і концептуальні картини світу: Мови, культури та переклад у контексті Європейського співробітництва. Зб. наук. праць К.: Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2001. С.11-18.
65. Чередниченко О.І. Фразеологія сучасного політичного дискурсу // Вісник Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. Іноземна філологія. Випуск 31. К.: ВПЦ "Київський ун-т", 2001. С. 5-7.
66. Швейцер А. Д. Перевод и лингвистика. (Газетно-інформаційний і військово-публіцистический переклад). М.: Воениздат, 1973. 280 с.
67. Швейцер А. Д. Очерк современного английского языка в США. Москва : Высшая школа, 1963. 280 с.
68. Швейцер А.Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. М.: Наука, 1988. 215 с.
69. Alexander H. The story of our language. New York, 1962. 208 p.
70. Fowler H.W., Fowler F.G. The King's English. Oxford: The Clarendon Press, 1962. 383 p.
71. Fries Ch. Usage Levels and Dialect Distribution // The American College Dictionary. New York, 1959. 256 p.
72. Hoffman D.L., Novak T.P. Measuring the Flow Experience Among Web Users. URL: <http://ecommerce.vanderbilt.edu/papers.html> (дата звернення: 19.12.2018).
73. Howard D. США Marine Corps Slang // American Speech. 1965. № 3. P. 23-28.

74. Jespersen O. *Language: Its Nature, Development, and Origin*. George Allen & Unwin Ltd., 1954. 448 p.
75. Mounin G. *Les problèmes théoriques de la traduction*. Paris, 1963. 340p.
76. Partridge E. *Slang Today and Yesterday*. Law Book Co of Australasia, 1970. 211p.
77. Partridge E. *Slang To-Day and Yesterday*. London, 1979. 562 p.
78. Partridge, Eric. *The World of Words. An Introduction to Language in General and to English and American in Particular*. N.Y., 1970. 126 p.
79. Tcherednytchenko O. *La traduction en Ukraine: histoire et modernité // La traduction au seuil du XXIe siècle: histoire, théorie, méthodologie*. Kyiv, 1997. P.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Англо-русский словарь американского сленга / Перевод и сост. Т.Ротенберг, В. Иванова. М. : НПК Инфосерв, 1994. 345 с.
2. Англо-русский словарь американского сленга / Под общ. ред. Е.И. Тузовского. М. : Книжный сад, 1993. 312 с.
3. Волков А. Англо-русский и русско-английский словарь табуированной лексики. Минск: ПКФ "Петит", 1993. 245 с.
4. Даминова С.О. Англо-русский словарь военного сленга. 2-е изд. М.: Либроком, 2016. 96 с.
5. Дубягин Ю.П., Теплицкий Е. А. Краткий англо-русский и русско-английский словарь уголовного жаргона. М. : Изд. центр "Терра", 1993. 78с.
6. Захарченко Т.Е. Английский и американский сленг. М.: АСТ, 2009. 480с.
7. Киселев Б.В. Англо-русский словарь военной и сопутствующей лексики. М.: АСТ: Восток-Запад, 2005. 288 с.
8. Коровушкин В.П. Англо-русский словарь сокращений военного жаргона. Череповец, 1989. 244 с.
9. Коровушкин В.П. Краткий учебный англо-русский и русско-английский словарь-минимум американского военного жаргона. Череповец: ЧВВИУРЭ , 1980. 66 с.
10. Никольский В.Д. Dictionary of Contemporary Russian Slang М.: Панорама, 1993.
11. Русско-английский разговорник бытовой лексики и сленга / Состав. Геловани Г.Г., Цветков А.М. К., 1993.
12. Annandale Ch. The Concise English Dictionary. 1950. 498 p.
13. Barrere A., Leland Ch.G. A Dictionary of Slang, Jargon and Cant. Detroit: Gale Research Company, 1967. Vol. 1. 528 p.; Vol. 2. 428 p.
14. Brewer E. Tommy Doughboy Fritz: Soldier Slang of World War I. Amberley Publishing, 2014. 224 p.
15. Dickson P. War Slang: American fighting words and phrases since the Civil War I. 2nd ed. Washington, D.C.: Brassey's, Inc., 2004. 432 p.

16. Elyanov D. The Learner's Russian-English Dictionary of Indecent Words and Expressions. 2nd revised ed. Pacific Grove, 1987.
17. Flexner S.B. I Hear America Talking: An Illustrated Treasury of American Words and Phrases. New York, 1976. 505 p.
18. Franklin J. A Dictionary of Rhyming Slang. London: Routledge, 2016. 224 p.
19. Fries C. Usage Levels and Dialect Distribution. The American College Dictionary. NY: New American Library, 1947.
20. Mencken H.L. The American language. An inquiry into the development of English in the United States. New York: Alfred A Knopf, 2006. 651 p.
21. New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language. USA : Lexicon Publications, Inc., 1993. 1149 p.
22. NTC's Dictionary of American Slang and Colloquial Expressions / Richard A. Spears. NTC Publishing Group. N.Y., 1989.
23. Oxford Dictionary [Электронный ресурс] / powered by Oxford. URL: <https://en.oxforddictionaries.com> (дата звернення: 06.11.2022).
24. Partridge E. The Routledge Dictionary of Historical Slang. London: Routledge, 2006. 6031 p.
25. Partridge E. Usage and Abusage: A Guide to Good English. London: Penguin Books, 2008. 400 p.
26. Robertson St. The Development of Modern English. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1954. 469 p.